

□

אלגוריתמים קומבינטוריים | 104291 | הרצאות

6 ביולי 2022

1 שיעור ראשון

1.1 הקדמה מינימלית

1. לא מתוכנן בוון אמצע
2. ניתן לפנות במיל ובהפסכות בכל עניין - מיל : chaime@technion.ac.il
3. שעת קבלה: יום שני 30 : 17 – 30 אמדו 901
4. קורס של מדעי המחשב לסטודנטים למתמטיקה
5. הקורס יהיה במתכונת של שנים קודמות - חיים מתכוון להיזכר לחומר המוצג במודול
6. דרישת קדם: קומבינטוריקה (נושאים מבבנה נתונים יהיו ניקרים בקורס זה - בעיות מيون וכו', למרות שלא קדם)
7. שיעורי בית: או כל שבוע או כל שבועיים (עוד לא הוחלט)
8. הקלטות יعلו למודול, השיעורים יהיו היברידים

1.2 מيون

הגדרה: תמורה S_n היא פונקציה חד-עומדת $[n] \rightarrow [n]$: π כאשר $\{n, \dots, n\} \rightarrow [n]$

מיון הוא "פונקציה" שמקיימת את הבא:

קלט: סדרה \ רשימה של מספרים $a = (a_1, a_2, \dots, a_n)$

פלט: רשימה ממוקנת של אותם מספרים $a' = (a'_1, a'_2, \dots, a'_n)$ כאשר $a'_1 < a'_2 < \dots < a'_n$ (כמובן ש $a = a'$ כקבוצות)

הערה: אנחנו מניחים שהמספרים שונים זה מזה (הנחה של הקורס, במטרה להקל).

דוגמה: עבור הקלט הבא: $(9, 10, 18, 19, 29, 35)$ נרצה להחזיר את הפלט הממויין $(19, 35, 9, 10, 29, 18)$

ניסוח שקול: צריך למצוא תמורה $\pi \in S_n$ כך ש- $a_{\pi(1)} < a_{\pi(2)} < \dots < a_{\pi(n)}$

התשובה: תהיה $\pi = 3, 4, 6, 1, 5, 2$ (כאשר המספרים הם האינדקסים של המספרים בסדרה המקורית - נשים לב שנוצרן עבור פעם אחת על כל המספרים כדי למספר, n צעדים)

הערה: לא משנה אם ממיינים מספרים או אובייקטים, אנחנו נסתכל על איברים של קבוצה סדורה (כל 2 איברים בקבוצה ניתנים להשוואה ע"י היחס)

1.2.1 מיון הכנסה

נסתכל על המספרים הבאים : 19, 35, 9, 10, 29, 18
בכל פעם נקלוט איבר אחד ונכניס אותו למקום המתאים ע"י השוואת איבר איבר משמאלי, עד שנגיע ל 2 מספרים שהקלט נמצא ביניהם (ע"י היחס).
לאחר שמצאנו מקום כזה, וקיים מספרים שהוכנסו קודם לכן אבל גדולים מהקלט, נזיז אותם למקום אחד ימינה - לדוגמה :

```
19
19 35
9 19 35
9 10 19 35
9 10 18 19 29
9 10 18 19 29 35
```

הערה: בקורס נוכל להציג אלגוריתמים בצורה pseudo code, ואף לעיתים נרשום אותם בשיעור ב כדי שאלגוריתם יהיה ברור יותר.

האלגוריתם שלנו ב pseudo code

```
1 def Insertion_Sort(List list):
2     for i=2 in list.length: #every time we look in first i nodes in list
3         k=list[i]
4         j=i-1
5         while j>=1 and k< list[j]: #every time we move the new node to the
6             right place in the underlist we look at
7             list[j+1]=a[j]
8             j=j-1
9         list[j+1]=k
10    return list
```

למה האלגוריתם נכון?

לעתים האלגוריתם ברור, אבל לעיתים נctrן להוכיח זו.
באינדוקציה על i .

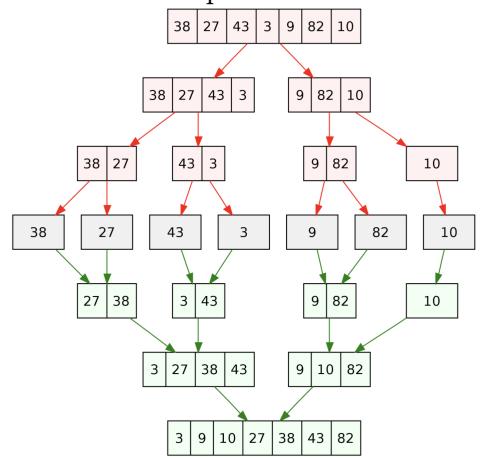
אחרי שלב i : $a_1 < a_2 < \dots < a_i$

בשלב $i + 1$: האלגוריתם מזיז את a_{i+1} למקום הנכון, כך ש-

הערה: בהמשך נראה הוכחות מסוימות יותר כאשר האלגוריתם יהיה קצר יותר מסובך

מיזוג מ有序 1.2.2

הפרד ומשול - "divide and conquer"

האלגוריתם שלנו ב pseudo code :

```

13 def merge_sort(List a):
14     n = a.size
15     if n<=1: return a
16     b = merge_sort(a[1],...,a[n/2])
17     c = merge_sort(a[n/2],...,a[n])
18     return merge (b,c)
  
```

באנדרוקציה על n , רשימות וממינות וביחד כוללות בדיקות את $(a_1, a_2, \dots, a_n)$
בהתה של $merge$ נכוונה גם הכל ממויין ומכליל ביחד בדיקות את $(a_1, a_2, \dots, a_n)$

pseudo code to "merge"

```

1 def merge (List a,List b):
2     mergedlist = createListInSize(a.size+b.size)#make empty list size a+b
3     i,j=1
4     for m=1 to a.size+b.size:
5         if j<=a.size and (i>b.size or a[j]<b[i]):|
6             mergedlist[m] = a[j]
7             j++
8         else:
9             mergedlist[m]=b[i]
10            i++
11     return mergelist
  
```

הערה: נשים לב שרוב הקומפיילרים שבודקים if מרובה תנאים, מקיימים את הסדר הבא:

1. אם x לא נכון, לא בודקים את y $x \text{ and } y$

2. נכון x , לא בודקים את y $x \text{ or } y$

1.3 סיבוכיות של אלגוריתם מיוון

הגדירה: סיבוכיות של אלגוריתם מיוון A היא פונקציה $\mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$ כasher $C_A(n)$ הוא מספר השוואות $a[i] <? a[j]$ שמבצע את האלגוריתם A על קלט באורך n .
המירבי השוואות גם אם הפונקציה מקבלת יותר מפרמטר אחד, פשוט יתבצעו יותר השוואות.

למה סופרים רק השוואות?

- כל אלגוריתם מיוון חייב לבצע השוואות
- כל אלגוריתם מיוון סביר, השוואות יהיו דומיננטיות, לכן מספר הפעולות יהיה בערך מספר השוואות.
- נראה בהמשך שהזהה יפשט את הניתוה. ואפשר לקבל תוצאה די מדויקת
- לעיתים השוואת היא הפעולה הכח' יקרה

סיבוכיות של המוניים שראינו:

1. מיוון הכנסה - נשים לב שבכל פעם אנחנו עושים $1 - i$ השוואות

$$C_{IS}(n) \leq \sum_{i=2}^n (i-1) = 1 + 2 + 3 \dots + (n-1) = \binom{n}{2} = \frac{n(n-1)}{2} = O(n^2)$$

נשים לב: שאם $a = (n, n-1, \dots, 2, 1)$ או בשלב ה- i מתבצעות בדיקת השוואות, ולכן $C_{IS}(n) \geq \binom{n}{2} = \Omega(n^2)$
(לפעמים אנחנו רוצים לוודא שהחסם זהה באמת הדוק)

- $k, l \geq 1$ עבור $merge$ .2

$$C_{merge}(k, l) \leq k + l - 1 = O(k + l)$$

הערה: נחסיר 1 מכיוון שאנחנו משווים בין כל האיברים חוץ מהאיבר האחרון.
טענה: אם זוג האיברים הכי גדולים או יתבצעו בדיקת $k + l$ השוואות

- $merge sort$ .3

$$C_{MS}(n) \leq C_{MS}(\lfloor \frac{n}{2} \rfloor) + C_{MS}(\lceil \frac{n}{2} \rceil) +_{merge} \lfloor \frac{n}{2} \rfloor + \lceil \frac{n}{2} \rceil - 1 = C_{MS}(\lfloor \frac{n}{2} \rfloor) + C_{MS}(\lceil \frac{n}{2} \rceil) + n - 1$$

נוכחה עבורה: $n = 2^k$

טענה: $C_{MS}(n) \leq n \log_2 n$

הוכחה: באינדוקציה על $C_{MS}(1) = 0$

$$C_{MS}(n) = C_{MS}(2^k) \leq C_{MS}(2^{k-1}) \cdot 2 + 2^k - 1 \leq_{assumption} 2^{k-1}(k-1) \cdot 2 + 2^k - 1 = k \cdot 2^k - 1 \leq k \cdot 2^k = n \log_2 n$$

תרגיל: אם $n < m$ או $C_{MS}(n) < C_{MS}(m)$
מסקנה מהתרגיל: לכל n , $C_{MS}(n) \leq C_{MS}(2^{\lceil \log_2 n \rceil})$, כלומר שמדובר בחזקה של 2 אנחנו יכולים להשתמש בטענה לעיל.
 $C_{MS}(n) \leq C_{MS}(2^{\lceil \log_2 n \rceil}) \leq 2^{\lceil \log_2 n \rceil} \cdot \lceil \log_2 n \rceil \leq 2n(\log_2 n + 1) = O(n \log n) \Leftarrow$

תרגיל: האם אפשר להוכיח באינדוקציה שלכל n

$$C_{MS}(n) \leq ? (\lceil \log n \rceil - 1)n + 1 \leq ? n \log n$$

עצים 1.4

דוגמיה: $a = (a_1, a_2)$ (רשימה באורך 2)

$$\begin{array}{ccc} a_1 : a_2 & & \\ < \cdot \cdot & \cdot \cdot > & \\ (a_1, a_2) & & (a_2, a_1) \end{array}$$

דוגמיה: $a = (a_1, a_2, a_3)$ (רשימה באורך 3)

להשלים....

$$n \text{ים לבש } C_{IS}(3) = \binom{3}{2} = 3^3$$

דוגמה: עץ שמתאר לאלגוריתם לא נכון

$$\begin{array}{ccc} a_1 : a_2 & & \\ < \cdot \cdot & \cdot \cdot > & \\ (a_1, a_2) & & (a_1, a_2) \end{array}$$

דוגמה: עץ שמתאר אלגוריתם בלתי יעיל - (השוואות שאין בהן צורך וכו')

הגדרה: עץ בינארי הוא :

- גוף (אוסף של קודקודים וצלעות - שאלת זוגות של קודקודים)
- גוף שהוא עץ (קשר וחסר מעגלים)
- ומקיים:
  - קיים שורש - קודקוד מיוחד
  - הצלעות מכונות הרחק מהשורש
  - דרגת יציאה של כל קודקוד היא לכל היותר 2

טרמינולוגיה:

- עלה - קודקוד ללא בניים
  - גובה העץ - $= \text{מספר הצלעות המירבי במסילה מכוונת מהשורש לקודקוד כלשהו}$
- הגדרה: T הוא עץ השוואות למין n איברים אם:

1. קודקודים פנימיים מתיוגים ע"י $a_i : a_j$
2. עליים מתיוגים ע"י תמורות $a_{\pi(1)} < a_{\pi(2)} < \dots < a_{\pi(n)}$
3. כל וקטור $(a_1, \dots, a_n)$ מוביל למין שע"י המסילה:

$$V_0 = \text{root}$$

$$V_{n+1} = \begin{cases} \text{right}(V_n) & a_i > a_j \\ \text{left}(V_n) & a_i < a_j \end{cases}$$

עד שנגיע לעלה...

אבחנה\טענה: לכל אלגוריתם מין ניתן לבנות עץ

אבחנה: בהינתן עץ T למין n איברים שמתאים לאלגוריתם A ,

$$C_A(n) = \text{height}(T)$$

טענה:

$$\text{leaves}(T) \leq 2^{\text{height}(T)}$$

נשים לב: גובה השורש הוא 0
טענה: בעץ T למינן n איברים,

$$n! \leq \text{leaves}(T)$$

$$C_A(n) = \text{height}(T) \geq \log_2 \text{leaves}(T) \geq \log_2(n!) = \Omega(n \log n)$$

טענה: לכל אלגוריתם מיון A ומספר n , קיים עץ השוואות T כך שלכל קלט $(a_1, \dots, a_n)$ המסלול המתkeletal ב- T עושה את אותן השוואות כמו A ומהזיר את אותו הפלט.

רעיון: נעבור על כל הקלטים האפשריים ו"נגלה" מסלולים בעץ (בעזרת A). אם נותרו קודקודים שלא הגיעו אליהם, נזהיר באופן שדרורתי $(a_1, \dots, a_n)$.

טענה: יהיו T עץ השוואות למילון n איברים המתאים לאלגוריתם A , אז $\{$ מס' הצלעות המרבי במשילה מהשורש לעלה $\}$ (מהגדירה)

הוכחה: נסתכל על ההגדירות: $=C_A(n)$ המקסימום על קלט a (מס' השוואות של A עשו על a) ו- $=height(T)$ המקסימום על המסלולים (אורך המסלול), وكل להשכנע שהם שוים.

טענה: לכל עץ בינארי T , מתקיים $leaves(T) \leq 2^{height(T)}$

הוכחה: באינדוקציה על $height(T)$

$$\bullet \text{ בסיס: } n = 0 \text{ עץ רק עם שורש, אז } leaves = 1 = 2^0$$

$$\bullet \text{ מקרה בסיס: } n = 1 \text{ (עד גובה 1) - זה כולל את הבסיס אבל האופציות: רק בן ימני, רק בן שמאלי, שורש ו2 בניים}$$

$$leaves \leq 2 = 2^1 \Leftarrow$$

$$\bullet \text{ הוכחה א': עבר עץ } T, \text{ נסמן תחת עץ שמאלי } T_L \text{ וימני } T_R$$

$$\text{if } height(T) \neq 0 \text{ so } height(T) = max(height(T_L), height(T_R)) + 1$$

$$leaves(T) = leaves(T_L) + leaves(T_R) \leq_{indoc..} 2^{height(T_L)} + 2^{height(T_R)} \leq 2^{height(T)-1} + 2^{height(T)-1} = 2^{height(T)}$$

טענה: בעץ T השוואות למילון n איברים $\leftarrow$ יש לפחות n עלים.

הוכחה: לכל אחד מהקלטים $(\pi(1), \pi(2), \dots, \pi(n))$ ($\pi \in S_n$) עבר T (לדוגמה $\pi = 3, 1, 2, 3$ או $1, 3, 2$ או $1, 2, 3$ וכו') יש פلت שונה,

$$\text{ולכן לכל אחד מהם מתאים עלה שומר, אז: } leaves(T) \geq n!$$

מסקנה: לכל אלגוריתם מיון A , מתקיים $C_A(n) \geq log_2(n!)$

הוכחה: T עץ המתאים לאלגוריתם A

$$C_A(n) = \text{height}(T) \geq \log_2(\text{leaves}(T)) \geq \log_2(n!)$$

מסקנה: חסם תחתון $C_A(n) = \Omega(n \log(n))$

$$C_{\text{sort}}(n) = \min_A C_A(n) = \Theta(n \log n)$$

2.1 דיוון על החסם התחתון

ראינו - $C_{MS}(n) \leq n \log_2(n)$

בתראיל - $C_{\text{sort}}(n) \geq \log_2(n!) \geq n \log(n) - O(n)$

כל לראות - $\log_2(n!) \leq \log_2(1 \cdot 2 \cdot 3 \cdots \cdot n) \leq \log_2(n^n) = n \log_2(n)$

$$\log_2(n!) \geq \log_2(1 \cdot 2 \cdots \cdot n) \geq \log_2(\lfloor \frac{n}{2} \rfloor \cdots \cdot n) \geq \log(\frac{n}{2})^{\frac{n}{2}} = \frac{n}{2} \log(\frac{n}{2}) = \frac{n}{2} \log(n) - \frac{n}{2} \log(2) = \frac{1}{2} n \log(n) - O(n)$$

2.1.1 קירוב סטרלינג

$\frac{f(n)}{g(n)} \xrightarrow[n \rightarrow \infty]{} 1$ אם $f(n) \sim g(n)$. $n! \sim \sqrt{2\pi n} \left(\frac{n}{e}\right)^n$
לפי סדר חישיבות $n^n \sim \sqrt{n} \sim e^n \sim e^{n \log(n)}$ קבוע $\sqrt{2\pi}$.

כעת ניקח את המוחברים לפי סדר החישיבות:

$$\log_2(n!) = n \log_2(n) - n \log_2(e) + \frac{1}{2} \log_2(n) + \frac{1}{2} \log_2(2\pi) + o(1)$$

$$= \log_e 2 \approx 0.7$$

הערה: ההגדרה של החסם הוא **ספציפי** לאלגוריתמים מבוססים השוואות - בעזרת הדיווק זהה יכולנו למצוא את החסם התחתון

2.2 בעית המיזוג

קלט: 2 רשימות ממוגנות $(a_1, \dots, a_k)$ ו $(b_1, \dots, b_l)$ (בנחתה שכל האיברים שונים זה מזה)

פלט: המיזוג של האיחוד שלhn

$$C_{\text{merge}}(k, l) = k + l - 1$$

טענה: לכל אלגוריתם מיזוג A , $C_A \geq \lceil \log_2 \binom{k+l}{k} \rceil$

הוכחה: יהי T עץ השוואות למיזוג המתאים ל- A .

אבחנה: צריכים להיות לפחות $\binom{k+l}{k}$ עליים, כי כל מילה ב- $a^k b^{l-k}$ עם a -דים ו- b -דים מתאימה לעלה.

נזכור על אותו טיעון כמו קודם עם הגובה של העץ ונקל ש-

2.2.1 פירוט מקרים

1. במקרה k כלשהו, ר-1 = 1

מיזוג הוא "חיפוש" קלט: $i \in \{0, \dots, k\}$ $a_i < b < a_{i+1}$ ו- b , פלט: נמצא i כך ש- $a_1 < a_2 < \dots < a_k$ כאשר $a_i < b < a_{i+1}$

חסם האינפורמציה: $C_A(k) \geq \lceil \log_2(k+1) \rceil$

חסם חיפוש ביןארי: $C_{BS}(k) = \lceil \log_2(k+1) \rceil$ (סיבוכיות השוואות)

תרגיל: כתבו אלגו' חיפוש ביןארי, והראו שהוא עושה בדיקות לכל k ולכל קלט.

2. במקרה ש-1 : k = 1

$C_{merge}(k, k) = 2k - 1 \Leftarrow b_1 < b_2 < \dots < b_k$, $a_1 < a_2 < \dots < a_k$

חסם האינפורמציה: לכל A מתקיים

$$C_A(k) \geq \lceil \log_2 \binom{2k}{k} \rceil \geq \log_2 \binom{2k}{k} = \log(2k)! - 2\log(k!)$$

$$= 2k\log(2k) - 2k\log_2 e + \frac{1}{2}\log 2k + O(1) - 2[k\log_2 k - k\log_2 e + \frac{1}{2}\log k + O(1)]$$

$$= 2k - \frac{1}{2}\log_2 k \pm O(1)$$

טענה: לכל אלגוריתם מיזוג A מתקיים $C_A(k, k) \geq 2k - 1$

הוכחה (דוגמה להוכחת חסם תחתון): יהי T עץ המתאים ל- A , נסתכל על עלה מסוים שיראה בצורה הבא : $L := (a_1, b_1, a_2, b_2, \dots, a_k, b_k)$

טענה (בתוך ההוכחה) כל השוואות הבאות מופיעות במסילה המובילה לעלה L : $a_k < b_k, \dots, b_1 < a_2, a_1 < b_1$ (סה"כ $2k-1$ השוואות)

נניח בשילולו שלא מופיעה ההשוואה $a_2 < b_2$ (נגד שם נחליף בין 2 איברים, בה"כ (a_2, b_2) ונתבונן בקלט, ונראה שלא קיבל רשימה ממויינת, ולכן זו סתירה). נקבל שכמות ההשואות היא בוודאות לכל הפחות $2k-1$.

2.3.1 תוכנות

1. מחזיקה n איברים הניתנים להשוואה

2. הכנסת איבר ב- $O(\log n)$ השוואות

3. למצוא את המינימלי $O(1)$ זמן , אפס השוואות

4. להוציא איבר ממקום נתון ב- $O(\log n)$ השוואות

5. בניית ב- $O(n)$ השוואות (בניגוד ל- $O(n \log n)$ שנובע מהן "ל")

6. עירימה נייצג בעזרת מערך באורך n - אבל נדרש עלייה כע"ז ביןאי.

הערה: 2,3,4 נתונים לנו מין ב-

הגדרה: עץ ביןари מושלם אם כל עלייו באותו מרחק מהשורש $\leftarrow 2^k - 1$ קודקודים.

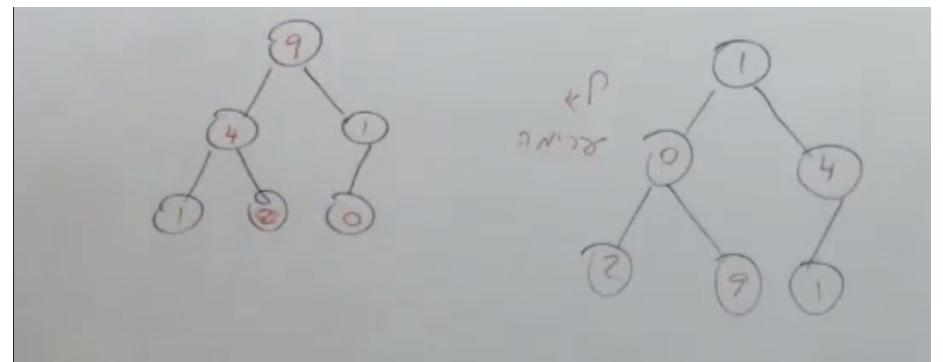
נוסחאות לקבלת צמתים : $parent(v) = \lfloor \frac{v}{2} \rfloor$, $right-son(v) = 2v + 1$, $left-son(v) = 2v$

הגדרה: עץ הוא מאוזן בעלי n עליים, אם הוא מושRNA מהעץ המושלם עם $\lceil \log_2 n \rceil$ על העלים $\{1, \dots, n\}$

הגדרה: מערך A הוא ערמה אם לכל קודקוד

$A[v] \geq (A[left(v)], A[right(v)])$ (נקבע \ שקול)

דוגמה:

2.3.2 תחזוקת עירימה

- נניח מישחו שינה את $A[v]$

- נניח מישחו הוציא את $A[v]$ ורשם במקומו את $A[n]$ וקטין את n ב-1

- נניח מישחו רשם משחו ב- $A[1 + n]$ והגדיל את n ב-1

↳ יש מקום אחד שմפר את תוכנת העירימה.

החלפות - *heapify* 2.3.3

מקרה א' - אלגוריתם *heapify up* - *v* גדול מידי:

```
20 def heapify_up (Heap h,Node v):
21     while v>1 and v.parent>v:
22         swap (h[v],h[v.parent])
23         v=parent(v) #update the pointer who need to heap up
24
```

מקרה א' - אלגוריתם *H[v]* - *heapify up* - *v* קטן מידי:

```
25 def heapify_down (Heap h,Node v):
26     while left(v)<=n:
27         if right(v)<= h.size and (h[right(v)]>h[left(v)]):
28             u=right(v)
29         else:
30             if h(u)>h(v):
31                 swap(h(u),h(v))
32                 v=u
33             else return
```

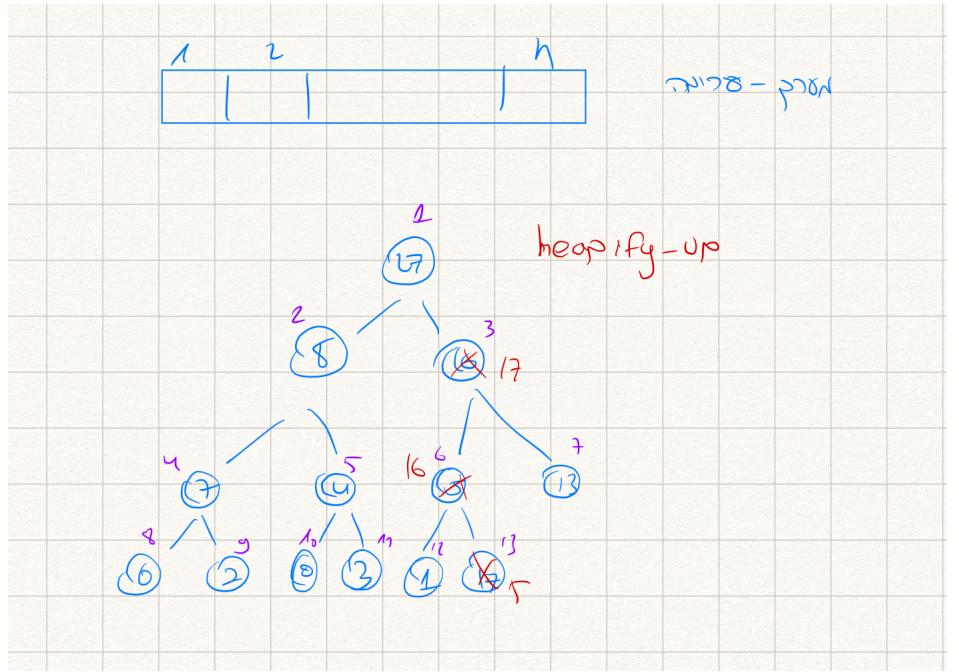
טענה: מתכונת את הערימה אם *H[v]* קטן \ גדול מדי.

3 הרצאה 3

תזכורת ערימה זה מערך (בגודל n) ובעצם נסתכל עליו כעץ בינארי

- האלגוריתם $\text{heapify\_up}(H[1, \dots, n], v) \leq \text{lon}_2 v$ שמטרתו:

- סיבוכיות - $\text{Cheapify\_up}(n, v) \leq \text{lon}_2 v$ -

- האלגוריתם $\text{heapify\_down}(H[1, \dots, n], v) \leq \log_2 n$ שמתארתו:

– סיבוכיות $\text{heapify\_down}(n, v) \leq 2[\log_2(n) - \log_2(v)] \leq 2 \cdot \text{height}(v)$
תוכורת $\text{height}(v)$ מס הצלעות המירבי בمسילה מכונה מ- V לעלה.

3.1 איך השתמש בערימה למין

נתן מערך מבולגן $H[1, \dots, n]$ (לא ממויין ואפילו לא ערימה)
מטרה: למין את H .
 אנחנו יודעים שבעורת merge sort ניתן למין ב- $n \log_2 n$ מטרת ביניינים: לסדר את H בערימה.

1. תמיד אפשר למין $O(\log_2 n)$

2. עבור כל v מ- 2 עד n אפשר לעשות $\text{heapify\_up}(H[1, \dots, n], v)$ ולבסוף לקבל ערימה.

(א) נוכנות: כי באינדוקציה, אחרי v , $H[1, \dots, v]$ ערימה.

(ב) סיבוכיות : $O(n \log_2(n))$

(ג) עצירה: כי heapify_up עצוץ

3. נróż על לולאה $[1, \dots, n] = [n, \dots, 1]$ (הפוך) ונבצע בכל פעם $\text{heapify\_down}(H[1, \dots, n], v)$ (הפוך) ונקבע בכל פעם $v = n$ (הפוך).

(א) נוכנות: כי באינדוקציה (בכל פעם נבודק את v שנוסיף, ורק הוא זה שיכول לפגוע בסדר, שהוא לא יהיה גדול מבניו.) אחרי השלב הד- v לכל $v > u$: תחת העץ יש u השורש שלו הוא ערימה.

(ב) סיבוכיות: $2 \sum_{v=1}^n height(v) \leq O(n \log_2(n))$ וגם $2n \geq 2 \sum_{v=1}^n height(v)$ נוכיח באינדוקציה
טענה: $Cstart\_heap \leq 2n$ מספיק להראות בסיס האינדוקציה $1 = n$ קל לראות שעובי באינדוקציה על n

$$2 \sum_{v=1}^n height_n(v) = 2 \sum_{v=1}^{\lfloor \frac{n}{2} \rfloor} (height_{\lfloor \frac{n}{2} \rfloor}(v) + 1) = 2 \left[\sum_{v=1}^{\lfloor \frac{n}{2} \rfloor} (height_{\lfloor \frac{n}{2} \rfloor}(v)) \right] + 2 \cdot \lfloor \frac{n}{2} \rfloor \leq 2 \cdot \lfloor \frac{n}{2} \rfloor + 2 \cdot \lfloor \frac{n}{2} \rfloor \leq 2n$$

טענה עזרה: כאשר מורידים את כל העליים, הגובה של כל קודקוד אחר קטן ב-1 (נשים לב שהגובה נקבע ע"י המרחק המירבי של קודקוד מעלה)

אבחנה: מה הגובה הממוצע (בערך) של קודקוד בעץ בינארי מאוזן?
 נחשב את הגבהים, כך שיש חצי עליים שהגובה שלהם הוא 0, ואו רביע שהגובה שלהם הוא 1 ושמינית שהגובה שלהם הוא ... 2

$$\frac{1}{2} \cdot 0 + \frac{1}{4} \cdot 1 + \frac{1}{8} \cdot 2 + \frac{1}{16} \cdot 3 \dots \leq \sum \frac{h}{2^{h+1}} < 1$$

אנחנו משתמשים כमובן על עץ מושלם.

3.2 מיזן בעוררת עריםה

pseudo code to "heap sort"

```
def Heap_sort (Heap h):
    start_heap(h)
    for v in (n,n-1,...,2):
        swap (h[v],h[1])
        heapify_down(h[1],...,v-1),h[1])
```

נכונות: באינדוקציה, אחרי השלב ה-

.1. $H[v, \dots, n]$ ממויינים וגם גדולים מהשאר

סיבוכיות: $2n + O(n \log_2 n)$

3.3 בעיית הבחירה Select

קלט: רשימה לא ממויינת $A[1], \dots, A[n]$ ומספר $k \in \{1, \dots, n\}$

פלט: איבר $A[i]$ שהוא ה- k ברשימה הממוינת עם אותו איברים, במיללים אחרות $A[i]$ כך ש-

דוגמה לקלט לפונקציית Select (נניח שהמספרים שונים):

1. $k = 1$ למצוא את המינימום

2. $k = n$ למצוא את המקסימום

3. $\lceil \frac{n}{2} \rceil$ למצוא את החציון (יכול להיות מצב של 2 איברים כאשר מספר האיברים הוא זוגי, ניקח העליון מבין השתיים)

טענה: חסם תחתון $c_{min}(n) \geq n - 1$
לכל $i \neq j$ חייב להופיע בז' השוואת - $A[i] < A[j]$ כאשר $\{<, >\} \in \{A[k], A[j]\}$ (שוו השוואה שאומרת ש- j גדול ממיشه)

כיוון אחר (דומה):

- לטעון שיש בכל שלב רשות מועמדים למינימום ובכל השוואה הרשימה קטנה ב-1 לכל היותר.
- טורניר (לפרט)
  - לעיתים נתקל בגרף לא קשור, נצורך לטפל בו.
- משחק - יש 2 שחנים, אחד שואל שאלות והשני עונה לו תשובות.
  - השחקן הראשון באחד שלביים, אומר ש- a_7 הוא המינימום, אז השחקן השני ייתן רשותה של איברים.... (לא ברור)

פתרון לבעה

1. נמצא את האיבר a_k בגודלו ע"י k מעברים על המערך $\leq n \cdot k$
2. נמצא את האיבר a_k בגודלו ע"י מיוון וגיישה למקום $\leq n \log_2 n$, k
3. נמצא את האיבר a_k בגודלו ע"י שליפה k איברים מערימה $\leq 2n + k \log_2 n$
4. נמצא את האיבר a_k בגודלו ע"י אלגוריתם בזמן לינארי (נראה)

pseudo code to "simplistic select"
 A מערך, k הוא המיקום (בגודל) של האיבר שנרצה להחזיר (נניח שהאיברים במערך שונים אחד מהשני)=
guess_median פונקציית ניחוש תיאורטית

```
def simplistic_select (A[1, ..., n], k) :  
    m(index, value) ← guess_median(A)  
    L ← {A[i]|A[i] < m}  
    R ← {A[i]|A[i] > m} (alternative is for loop size n)  
    if |L| = k - 1 : return m;  
    if |L| > k - 1 : return simplistic_select (L, k);  
    if |L| < k - 1 : return simplistic_select (R, k - |L| - 1);
```

טענה: האלגוריתם נכון גם אם $\text{guess\_median} \leq$ לא.

הוכחה: באינדוקציה על n ...

טענה: אם הניחושים נכונים הסיבוכיות $\leq 2n$

טענה: אם הניחושים לא נכונים, יכול להיות $\binom{n}{2} = O(n^2)$ המקרה הכיו גורע זה שהוא תמיד ייכן את השמאלי L .

טענה: אם מוחשים איבר אקראי או ממוצע $(O(n))$

טענה: נגיד שהניחושים תמיד קולעים בשני הרביעונים המרכזיים (נניח שналץ את המערך ל 4 תתי מערכים)

מאמר Blum,Floyd,practt...

1. נחלק את A ל- $\lfloor \frac{n}{5} \rfloor$ חמישיות

2. נמצא את החזיון של כל חמישיה ללא רקורסיה

3. הניחוש הוא החזיון (בעזרת רקורסיה) של רשימה $\lfloor \frac{n}{5} \rfloor$ החזיונים

pseudo code to "select"

A מערך, k הוא המיקום (בגודלו) של האיבר שנרצה להציג (נניח שהאיברים במערך שונים אחד מהשני)

```

def Select(Array A,k):
    n=A.size
    if n <=5:m=A[1]
    else:
        F=(A[1,...,5],A[6,...,10],...,A[...,\lfloor n\5\rfloor*5])
        M=(Select(F[1],3),Select(F[2],3),...,Select(F[\lfloor n\5\rfloor],3))
        m=Select (M,\lfloor n\10\rfloor)
        L={A[i] | A[i]<m}
        R={A[i] | A[i]>m}
        if |L|=k-1:return m
        if |L|>k-1:return Select(L,k)
        if |L|<k-1:return Select(R,k-|L|-1)
    
```

נשים לב C_{select} ש-

סיבוכיות:

ראשית נספר השוואות:

• מציאת M : $M \cdot \lfloor \frac{n}{5} \rfloor \cdot 10$

• מציאת m : $m \in C_{\text{select}}(\lfloor \frac{n}{5} \rfloor)$

• בחישוב R, L : $n - 1$

• קריאה הרקורסיבית בסוף: $(\text{חישוביים}: \dots \leq C(\max(|L|, |R|)))$

לסיכום:

$$C < C(\lfloor \frac{7n}{10} \rfloor + 4) + (\lfloor \frac{n}{5} \rfloor) + 3n - 1$$

כאשר נסuum על החישובים לפי עז :

$$n + (\frac{7}{10} + \frac{1}{5})n + (\frac{7}{10} + \frac{1}{5})^2 n + \dots = \frac{1}{1 - (\frac{7}{10} + \frac{1}{5})} n$$

4 הרצאה 4

4.1 המשך Select

נוסחה רקורסיבית: לכל $n > 5$

$$C(n) \leq C\left(\frac{1}{5}(n - n\%5)\right) + maxC(t) + 2(n - n\%5) + n - 1$$

כאשר $t < \frac{9}{10}(n - n\%5) + (n\%5)$
להשלים....

4.2 קידוד

נסתכל על טבלה

A	00
B	01
C	10
D	11

ונרשום את המילה $ABDACADABDA \leftarrow 0001110010001100011100$, שזה **11 אותיות** שנן **22** ביטים.
נסתכל על מקרה גדול יותר , n אותיות שנן $2n$ ביטים, האם ניתן לחסוך בביטים? באינטואציה לא, אבל נראה שכן.

A	0
B	111
C	110
D	10

ובמקרה הכללי , עבור n אותיות נצטרך $\frac{5}{11}n \cdot 1 + \frac{2}{11} \cdot 3 + \frac{1}{11}n \cdot 3 + \frac{2}{11}n \cdot 2 = \frac{20}{11}n \approx 1.82n$ הראינו והוא שבחרנו עבר אותיות עם שכיחות יותר גדולה, קידוד יותר קצר וכן הלאה.

הגדרה: קידוד הוא אוסף מילים ב- $\{0, 1\}^*$ - $\{w_1, w_2, \dots, w_m\}$

הגדרה: קידוד נקרא **קידוד רישא** אם אין 2 מילים שונות w_i, w_j כך ש- w_i רישא של w_j

הגדרה: לקידוד יש פענוח ייחיד אם לכל מילה w כאשר מתקיים $k = l$ וגם $w = w_{i_1}, w_{i_2}, \dots, w_{i_k} = w_{j_1}, w_{j_2}, \dots, w_{j_l}$ וכן הלאה... $w_{i_1} = w_{j_1}$

טענה: קידוד רישא ניתן לפענוח ייחיד

הוכחה: נניח שלא $\leftarrow$ או יש מילה w עם שני פענוחים שונים.

נניח את $j_t \neq i_t$ הראשון שבו הם שונים:

אם $|w_{j_t}| = |w_{i_t}|$ אז בהכרח $w_{i_t} = w_{j_t}$ כי קוראים ב- w מאותו מקום, סתירה !

אם $|w_{j_t}| \neq |w_{i_t}|$ אז בהכרח אחד רישא של השני, סתירה !

הערה: לכל קידוד שנייה לפענוח יחיד קיים בקידוד רישא "טוב" כמו זה.

4.2.1 אלגוריתם פענוח לקידוד רישא

טענה: לכל קידוד רישא ניתן להתאים עץ בינהר שעליו הם - $\{1, \dots, n\}$ אותיות ולהיפך

תרגיל: מה ההתאמה ולמה היא חח"ע ועל.

lolala של האלגוריתם: כל פעם קוראים ביט, כל עוד יש ונווז בעץ ימינה או שמאלה.

אם הגיענו לעלה נרשום את האות שמופיעה בו, ונקפוץ חורה לשורש.

שגיאות: נגדיר שגיאות:

- אם הגיענו לסוף הקלט לא בעלה

- אם אין בן שמתאים לביט

הגדרה: עץ מלא אם כל קודקוד הוא או עלה או עם שני בניים.

תרגיל: לכל קוד רישא (w) יש קוד רישא $(\hat{w})$ עם עץ מלא, שטוב לפחות כמו זה.

"טוב" = אם מתקיים $|\hat{w}_i| \leq |w_i|$

סימון: נסמן ב- $f(c)$ את השכיחות של תו c כלומר, מספר הפעמים ש- c מופיע בקלט.

$$B_{bits}(T, f) = \sum_{c \in \Sigma} f(c) \cdot |w_c| = \sum_{c \in \Sigma} f_{freq}(c) \cdot d_{depth}(T, c)$$

הבעיה: בהינתן f למצוא קוד רישא T כך ש- $B(T, f)$ מינימלי.

וריאציה:

נסמן ב- $p(c)$ את הסתברות של תו c להופיע

length $L(T, p) = \sum_{c \in \Sigma} p(c) \cdot |w_c| = \sum_{c \in \Sigma} p(c) \cdot d(T, c) = E[d(T, c)]$ ונגדיר

טענה: יהיו T עץ המתאים לקידוד רישא ו- T' עץ המתkeletal ע"י החלפת אותיות x, y (עליהם).

או מתקיימים :

$$L(T, p) - L(T', p) = \sum_{c \in \Sigma} p(c) \cdot d(T, c) - \sum_{c \in \Sigma} p(c) \cdot d(T', c) =$$

$$= p(x) \cdot d(T, x) + p(y) \cdot d(T, y) - p(x) \cdot d(T', x) - p(y) \cdot d(T', y) = [p(x) - p(y)] \cdot [d(T, x) - d(T, y)]$$

נשים לב ש- $d(T', y) = d(T, x)$ ו- $d(T', x) = d(T, y)$

מסקנה בטענה: אם $p(x) < p(y)$ ו- $d(T, x) \leq d(T, y)$

5.1 אלגוריתם חמדניים

דוגמה: בחירת אינטראולים זרים נתונים $I \ni i \neq j \in I$ ($a_i, b_i), (a_j, b_j) \in \{1, \dots, n\}$. **צריך למצוא** **כך שלכל** $I \subset \{1, \dots, n\}$ **כך ש** $|I|$ מקסימלי **לדוגמה:**

1. הרצאה 9:00-11:00

2. הרצאה 10:30-13:30

3. הרצאה 12:00-14:00

4. תרגול 13:00-17:00

5. טיול 8:00-17:00

6. ספורט 16:00-18:00

7. סרט 16:00-19:00

8. מסיבה 18:00 - 21:00

או :

• פתרון לא אופטימלי : $I = \{1, 3, 8\}$ • פתרון אופטימלי : $I = \{1, 3, 6, 8\}$ • לא פתרון : $\{7, 8\}$ **5.2 איך נמצא פתרון אופטימלי?**

טענה: אם (a_i, b_i) הוא בעל b_i מינימלי או i שיך לפתרון אופטימלי (בדוגמה זה השעה שנגמר האירוע)

הוכחה: יהי I פתרון אופטימלי .

אם $i \in I$ או סיימנו.

אחרת, יהי $I \ni j \in I$ כך b_j מינימלי (עבור I). נחליפה: $I' = I \setminus \{j\} \cup \{i\}$ (להחסיר את j ולהוסיף את i) $\Leftarrow$ מתקיים $|I'| = |I|$.

נשיב לב שגם I' פתרון .

יהי $(a_i, b_i) \cap (a_k, b_k) = \emptyset$ וגם $b_i \leq_{known} b_j \leq_{i,k different} b_k < b_k$ אז $k \in I' \setminus \{i\}$

5.2.1 הצעה לאלגוריתם

אולי נמיין בהתחלה ? ← נבחר את זה שמתאים ראשון ← נמתק את כל מי שנחתק אליו ← נמשיך ברקורסיה על הרשימה
שנשארה

← נותר להראות שהפתרון אופטימלי של הרשימה שנשארה ביחיד עם הראשון הוא הפתרון האופטימלי של הרשימה
המקורית (הראנו ע"י הטענה למטה)

טענה: אם i הוא כך ש- b_i מינימלי, ו- J פתרון אופטימלי של הבעיה עם האינדקסים $\{j : (a_i, b_i) \cup (a_j, b_j) \neq \emptyset\}$
או $\{i\} \cup J$ פתרון אופטימלי של הבעיה המקורית עם אינדקסים $\{1, \dots, n\} \setminus \{i\}$

הוכחה: יהי I' פתרון אופטימלי.
יהי $\{i\} \cup I = I' \setminus \{j\}$ (להחסיר את j ולהוסיף את i) גם אופטימלי לפי הטענה הקודמת.
כעת $\{i\} \cup I$ פתרון אופטימלי של הבעיה K

$$|J \cup \{i\}| - 1 = |J| \geq_{j \text{ optimal}} |I \setminus \{i\}| = |I| - 1 = |I'| - 1$$

ולכן $|I'| \geq |J \cup \{i\}| \geq |I|$ ולכן גם $\{i\} \cup J$ אופטימלי

5.3 האלגוריתם של max disjoint intervals

```
pseudo code to "selectmax disjoint intervals"
def Max_Disjoint_Interval((a[1],b[1]),..., (a[n],b[n])):
    sort by b[i]
    I={i}
    i=1
    for j in (2,...,n):
        if a[j] >= b[i]:
            I=I united with {j}
            i=j
    return I
```

סיבוכיות: $O(n \log n)$ בغالל המيون בהתחלה

5.4 המשך קידוד - אופטימליות

תוכנות הגדרות וטענות:

- קוד הוא אוסף של מילימ'ם ביןאריות $*\{0, 1\}$ ו- $w_i \in \{0, 1\}$ ו-

- קוד הוא קוד רישא אם אין $w_i \neq w_j$ כך ש- w_i רישא של w_j .

- קוד רישא ניתן לפענוח יחיד

- אלגוריתם קידוד קל - פענווח של קוד רישא בעורת עץ

טענה: יש התאמה חח"ע ועל בין קוד רישא בגודל m לעצים בינהרים עם m עליים.
הערנו ללא הוכחה:

- מספיק לדון בקוד רישא (אם רוצים פענווח יחיד)
- מספיק לדון בקוד עם עץ מלא (לכל קודקוד פנימי יש שני ילדים)

5.4.1 בעיית הקידוד

נתונים אוסף תווים $C = \{1, \dots, m\}$ וקטור שכיחיות\סתברויות $(p(1), \dots, p(m))$.
 מצא קוד רישא עץ T כך ש- $L(T, P) = \sum_{c \in C} p(c) \cdot d(c, T)$ כאשר L הוא “אורך המילה המומוצעת”

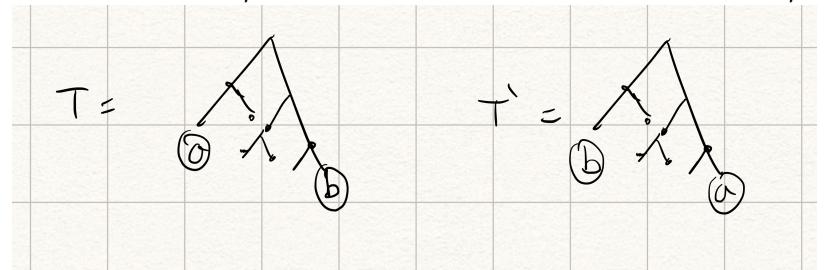
הגדרה: T אופטימלי אם $L(T, p)$ שווה למינימום (אין $L(T', p)$ אחר שקטן ממנו)

חישוב(חזרה): אם T' הוא העץ שמתקבל מ- T ע”י החלפת a, b אז :

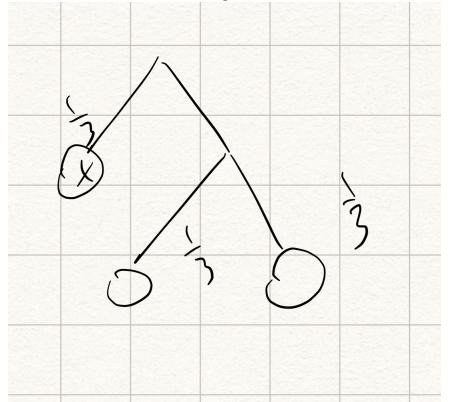
$$L(T, p) - L(T', p) = \sum_{c \in \Sigma} p(c) \cdot d(T, c) - \sum_{c \in \Sigma} p(c) \cdot d(T', c) =$$

$$= p(x) \cdot d(T, x) + p(y) \cdot d(T, y) - p(x) \cdot d(T', x) - p(y) \cdot d(T', y) = [p(x) - p(y)] \cdot [d(T, x) - d(T, y)]$$

(נשים לב ש- $d(T', y) = d(T, x)$ ו- $d(T', x) = d(T, y)$)
 נקבל הפרשת הסתברויות כפול הפרש העומקים $\Leftarrow$ דומים בהסתברות או בעומק נקבע שלא היה שינוי בכלל

הערה חשובה: יהי x בעל $p(x)$ מינימלי, האם בכל עץ אופטימלי (x, p) בעומק המירבי? לא! עץ עם 3 עלים שככל אחד מהם בהסתברות $\frac{1}{3}$ והגדול ביותר נמצא לא בעלה הנמוך ביותר

אבל, מסקנה: קיים עץ אופטימלי עם $p(x)$ בעומק המירבי. בכל עץ אופטימלי יש בעומק המירבי עלה עם הסתברות $p(x)$.

טענה: יהיו שתי אוטיות y, x , כך ש- y לא $\neq x$, או קיים עץ אופטימלי כך ש- y, x אחים (תחת אותו אב).

הוכחה: יהי T אופטימלי.

יהי a עלה בעומק המירבי, קלומר $d(c, T) \leq d(a, T)$ לכל c ו- T עץ מלא ולכן יש לא- a אח, נקרא לו b .
בה"כ $p(a) \leq p(b)$, יהי T' המתקיים מהחלפת a, b . מהטענה לעלה

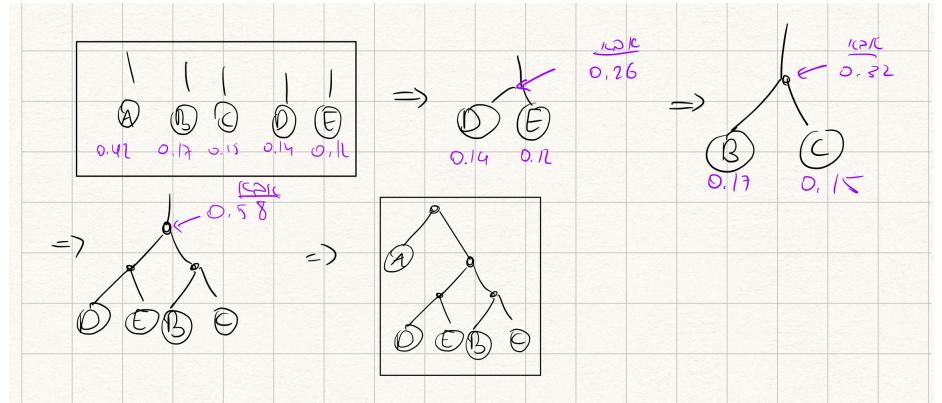
$$L(T, p) = L(T', p) + \sum_{\geq 0} [p(a) - p(x)] \cdot [d(a, T) - d(x, T)] \geq L(T', p) \underset{\text{optimal } T}{\geq} L(T, p)$$

לכן גם T' אופטימלי (נווצר סוג של סנדוויץ'), כעת סיימנו להציג את x , עכשו נחליף את b עם y .
יהי T'' מתקיים מהחלפת b, y עם a .

$$L(T', p) = L(T'', p) + \sum_{\geq 0 \text{ and } p(a) \leq p(b)} [p(b) - p(y)] \cdot [d(b, T) - d(y, T)] \geq L(T'', p) \underset{\text{optimal } T'}{\geq} L(T', p)$$

(נשים לב - יש סימטריה ולכן לא משנה אם נחליף לא- y $y - p(y) - p(b)$)
ולכן גם T'' אופטימלי ■

5.4.2 אלגוריתם האפמן

טענה: נניח $c \neq y, x$ **לכל** $p(c) \geq p(y) \geq p(x)$ **יהי** T' **המתכבר מ-** T **ע"י** ה החלפה של z **עם** הזוג x, y **האחים.**

$$\begin{cases} C' = C \setminus \{x, y\} \cup \{z\} \\ p(z) = p(x) + p(y) \end{cases}$$

או T **אופטימלי לבעה המקורית (עם** C)

הוכחה: **נתחיל בלהראות שיוויון כללי עבור** T **עם** x, y, z **המתאים**

$$L(T, p) = \sum_{c \in \Sigma} p(c) \cdot d(T, c) = p(x) \cdot \sum_{=d(z, T')+1} d(x, T) + p(y) \cdot \sum_{=d(z, T')+1} d(y, T) + \sum_{c \in C \setminus \{x, y\}} p(c) \cdot d(c, T)$$

$$= p(z)[1 + d(z, T')] + \sum_{c \in C' \setminus \{z\}} p(c) \cdot d(c, T') = L(T', p) + p(z)$$

יהי T_{opt} **אופטימלי עבור** C **בבעה המקורית ובה** c **אנחנו יודעים ש-** y, x **אחיהם ב-** T_{opt} **(לפי הטענה למטה)**

יהי T'_opt **מתכבר מ-** T_{opt} **ע"י** ה החלפה של זוג האחים x, y **עם** z .

ומתקיים:

$$L(T, p) \geq_{optimal T_{opt}} L(T_{opt}, p) = L(T'_{opt}, p) + p(z) \geq_{optimal T'} L(T', p) + p(z) = L(T, p)$$

הערה: **אי אפשר להניח ש** $L(T, p) = L(T_{opt}, p)$ **(כי יתכן מספר עצים אופטימליים)**

לכן גם T **אופטימלי** ■

האלגוריתם (האפמן):
 $c \in C$, C **אות** $p(c)$ **לכל**

1. הכניסו את העלים c עם $p(c)$ לעירמת מינימום ממוינת ע"י

2. בצע $|c| - 1$ פעמים:

(א) הוציאו את x, y מראש העירימה

(ב) הכנסו לעירמה את z שהוא עץ עם 2 בניים x, y וסתירות של z הוא

3. החזר האיבר שבראש העירימה

סיבוכיות: $O(n \log n)$ כאשר כמובן

5.4.3 אנטרופיה

הגדרה: עבור וקטור הסתברויות $\mathbf{p}$ $\sum_i p_i = 1$, $i \in [m]$ **לכל** $p_1 \geq 0 \dots, p_m$ **או האנטרופיה** של $\mathbf{p}$ היא

$$H(\mathbf{p}) := \sum_i p_i \log\left(\frac{1}{p_i}\right)$$

(אשר $\log(0) = 0$)

טענה: $H(\mathbf{p}) \leq \min_T L(T, \mathbf{p}) < H(P) + 1$

הוכחה:

$$d_i = \lceil \log_2 \frac{1}{p_i} \rceil \text{ י"י: } \min_T L(T, \mathbf{p}) < H(P) + 1$$

$$\sum_i \left(\frac{1}{2}\right)^{d_i} \leq \sum_i \left(\frac{1}{2}\right)^{\log_2(\frac{1}{p_i})} = \sum_i p_i = 1$$

לכן קיימים עץ T עם עלים בעומק d_i .

$$L(T, \mathbf{p}) = \sum_i p_i d_i = \sum_i p_i \lceil \log_2 \frac{1}{p_i} \rceil \underset{\lceil x \rceil < x+1}{<} \sum_i p_i (\log \frac{1}{p_i} + 1) = H(\mathbf{p}) + 1$$

$$H(\mathbf{p}) \leq \min_T L(T, \mathbf{p})$$

6 הרצאה

6.1 קידוד המשך

6.1.1 האלגוריתם (האפקטן) - המשך

נזכיר את השאלה: נתונם $P = (p(1), \dots, p(m))$ והסתברויות של מילים כך ש- $0 < p_i < 1$

נדריך למצוא קוד רישא $L(P, W) = \sum_{i=1}^m p(i)|w_i|$ כז $W = \{w_1, \dots, w_m\}$ מינימלי

טענה (הוכחנו): אלגוריתם אופמן מוצא קוד כזה

$$H(p) \underset{\text{log curve}}{\leq} L(P, W) < H(P) + 1$$

הערה (לא הוכח): במצב האידלי הוא שהען מאוזן מתקיים $|w_i| = \log_2(\frac{1}{p_i})$ כאשר $p_i = (\frac{1}{2})^{|w_i|}$

נשים לב - מבנה העץ לא תמיד ירמז ישרות משחו על הקידוד שלנו ← מכיוון שעבור עץ עם 2 מיילים $P(A) = 0.01$ ו- $P(B) = 0.99$ אותו עץ כמו כמו $P(A) = 0.5$ ו- $P(B) = 0.5$ רק עם סיכויים שונים להגיע לכל עלה. (לשניהם יש שורש אחד ו-2 עלים)

6.1.2 משפט שני

נניח $X_n = (p(1), \dots, p(m))$ משתנים מקרים בלתי תלויים המקבלים ערכים $m, \dots, 1$ בהסתברות P בהתאם לסדרת פונקציות החה"ע:

$$\Phi_n : \{1 \dots m\}^n \rightarrow \{0, 1\}^*$$

(קלט של מספרים מ-1 עד m ופלט הוא רצף של 0 ו-1 כלשהו)

טענה: לכל סדרה $\{\Phi_n\}_{n=1}^\infty$ (סדרת של פונקציות שעירות מיילים ל-0 ו-1) מתקיים:

$$E[|\Phi_n(X_1, \dots, X_n)|] \geq n \cdot H(p) \pm o(n)$$

וקיימת סדרה $\{\Phi_n\}_{n=1}^\infty$ שמקיימת:

$$E[|\Phi_n(X_1, \dots, X_n)|] = n \cdot H(p) \pm o(n)$$

6.2 גרפים

6.2.1 תזכורת

- הגדרה:** גראף הוא זוג $G = (V, E)$ כאשר V הם קדקודים (קבוצה כלשהי) ו-E צלעות (זוגות של קדקודים)

- הגדרה:** גראף פשוט, הצלעות לא מכונות ומתקיים: $e = (x, y) = (y, x) \subset V$ צלע, ולפעמים נגדיר (ונזכיר קשת בין 2 עיגולים - כמו עץ) ולפעמים $xy \in E$

- **הגדה:** גרפּ מכוון, הצלעות מכוונות, איברי E הם זוגות סדריים ואו $e = (x, y) \neq (y, x)$ (נציין קשר עם חז' בין 2 קודקודים)

- **הגדה:** גרפּ עם לולאות, יתכן $x \in E$ (נציין קודקוד בודד וקשר לעצמו - מכון או לא מכון)

דוגמה לграф מכוון: $E = \{23, 34, 43, 42, 53\}$, $V = \{2, 3, 4, 5\}$, $G = (V, E)$ (להשלמים):

- **הגדה:** מסילה\מסלול - בדרך כלל כאשר $V_j \neq V_i$ לכל $j \neq i$ ואז אפשר להגיד מסילה פשוטה, ואם לא לפחות אומרים מהלך בגרף.

מעגל (פשוט או מהלך מעגלי) בgraf כאשר אנחנו חוזרים לקודקוד שכבר ביקרנו בו במהלך מסלול.

- **הגדה:** גרפּ קשור אם יש מסלול בין כל זוג קודקודים (זהו יחס שקילות בgraf פשוט ← אם אפשר להגיאع מקודקוד

לכלם או גרפּ הוא קשור) אחריה, קיימים מסלול בין x ל- y הוא יחס שקילות ומחלקות השקילות נקראות רכיבי קשרות, וננסמן את מספר רכיבי הקשרות ב- $c(G)$.

6.2.2 עצים - טענות והגדאות

הגדה: עץ הוא graf פשוט, קשור וחסר מעגלים
טענות ידועות על עצים:

1. כל עץ (עם לפחות 2 קודקודים) מכיל עלה (עליה הוא קודקוד ששייך לצלע אחת בדיק - שזה דרגה 1)

2. ידי G גרפּ פשוט עם n קודקודים. אז G הוא עץ $\iff$ (התנאים הבאים שקולים):

(א) קשור וחסר מעגלים

(ב) חסר מעגלים מקסימלי (כל צלע נוספת ניצור מעגל)

(ג) קשור מינימלי (כל צלע שנמחק הוא לא יהיה קשור)

(ד) קשור עם $1 - n$ צלעות

(ה) חסר מעגלים עם $1 - n$ צלעות

(ו) בין כל שני קודקודים יש מסילה, והוא יחידה.

3. בgraf חסר מעגלים או $|E| + c(G) = |V|$

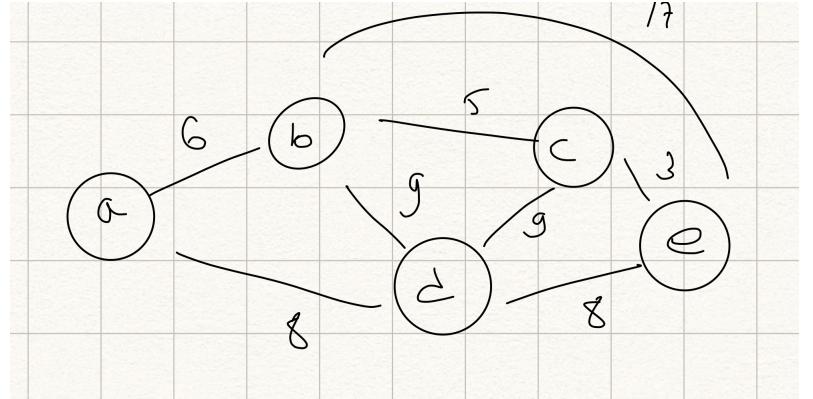
4. כל גרפּ קשור מכיל עץ פורש (=מגיע לכל הקודקודים)

5. מספר העצים על n קודקודים המסומנים $\{1, \dots, n\}$ הוא n^{n-2} (*Cayley משפט*)

6.2.3 בעית עץ פורשת מינימלי

נתון גרף פשוט קשור. תהי $w : E \rightarrow \mathbb{R}$ פונקציית משקל על הצלעות. מטרתנו: למצוא עץ פורש מינימלי ($F \subset E$) כך ש- $\sum_{e \in F} w(e)$ מינימלי.

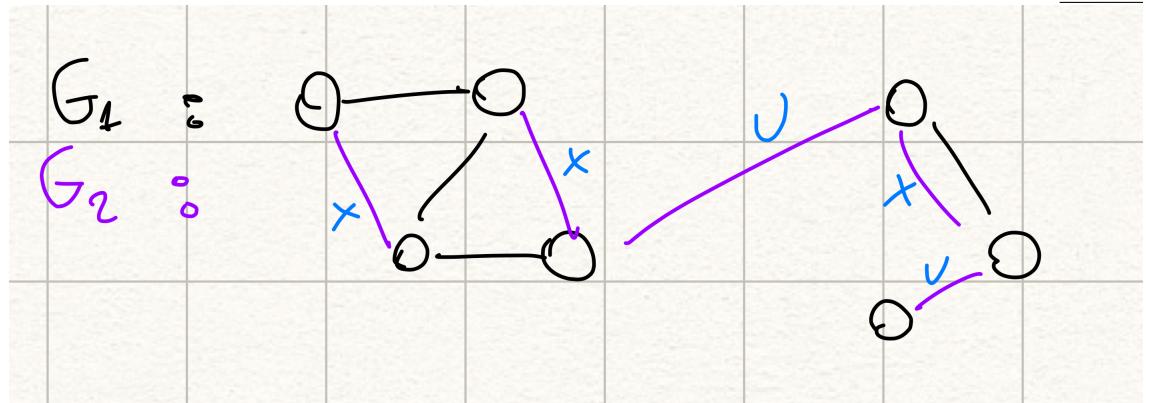
דוגמה:

. ו גם יש עוד עץ $F' = \{ab, ce, bc, ad\}$ $\Leftarrow$ יתכנו כמה עצים פורשים מינימליים.

טענה: יהיו $G_1 = (V, E_1)$ ו- $G_2 = (V, E_2)$ גראפים חסרי מעגלים. אם קיימת צלע $e \in E_2 \setminus E_1$ חסר מעגלים.

דוגמה:

מסמנים ב- x ו- $\neg x$ מה אפשר להוסיף ומה לא.

הוכחה:

$$c(G_1)_{\text{no loops}} = |V| - |E_1| > |V| - |E_2| = c(G_2)$$

יהיו $V_1, \dots, V_k$ רכיבי קשריות של G_1 . נבחר קודקוד $v_i \in V_i$ מכל רכיב קשריות. כל אחד מהקדקים $V_1, \dots, V_k$ שייך לרכיב קשריות כלשהו מבין $c(G_2)$ הרכיבים של G_2 .

ואנחנו יודעים ש- $c(G_2) < k$ ומשובך היוונים יש $v_i \neq v_j$ שניים לאותו רכיב של G_2 (יווניים $V_1, \dots, V_k$ ושובכים $(c(G_2))$).

$\Leftarrow$ קיימת מסילה ב- G_2 , מכיוון שקצבותיה לא באוטו רכיב קשרות של $G_1 \Leftarrow$ קיימת במסילה צלע $e = uv \in E_2$ כך ש- $v \in V_i \neq V_j \in V$ כאשר v, u ברכיבי G_1 שונים (סתירה)

אם היה מעגל ב- $(V, E_1 \cup \{e\})$ ולכן $(V, E_1 \cup \{e\} \setminus e)$ חסר מעגלים.

תכונות של עץ פורש מינימלי:

- אם יש צלע e כך ש- $w(e)$ קטן ממשקל כל צלע אחר $\Leftarrow$ או e שייכת לכל עץ פורש מינימלי (אם לא קטן ממש אז יש עץ שכולל את e)
- אם יש בגרף מעגל צלע שמשקלה מקסימלי במעגל או e לא שייכת לאף עץ פורש מינימלי.

6.2.4 אלגוריתם קורסקל

תיאור מקוצר:

נתונים $E \rightarrow G = (V, E)$ ונ"ל $w : E \rightarrow \mathbb{R}$.
 נתחל מ- $E_0 = \emptyset$ (בלי צלעות), בהינתן E_k הינה הצלע בעלת המשקל הקטן ביותר
 כך ש- $E_{k+1} = E_k \cup \{e_{k+1}\}$ נגדי e_{k+1} ב- E_k (בלי צלעות), נסדר את צלעותיו $e'_1, \dots, e'_{n-1}$ כך ש- $w(e'_1) \leq w(e'_2) \leq \dots \leq w(e'_{n-1})$ ו- $e'_i \in E'_k \setminus E_{k-1}$ $\forall i$.
 והעץ יהיה $T = (V, E_{n-1})$

טענה: אם T' עץ פורש מינימלי, נסדר את צלעותיו $e'_1, \dots, e'_{n-1}$ כך ש- $w(e'_1) \leq w(e'_2) \leq \dots \leq w(e'_{n-1})$.

מסקנה: T הוא עץ פורש מינימלי, כי:

$$w(T) = \sum_{e \in T} w(e) \leq \sum_{e' \in T'} w(e') = w(T')$$

הוכחה של הטענה:

נתבונן בגרפים חסרי המעגלים: $(V, E'_k) = (V, \{e'_1, \dots, e'_k\})$ ו- $(V, E_{k-1}) = (V, \{e_1, \dots, e_{k-1}\})$.
 ולפי תכונת ההרחבה שהרנו, קיימת צלע $e'_i \in E'_k \setminus E_{k-1}$ כך ש- $(V, E_{k-1} \cup \{e'_i\})$ חסר מעגלים.

$$\blacksquare w(e'_k) \geq_{\text{we know}} w(e'_i) \geq_{\text{from kruskal}} w(e_k) \Leftarrow$$

מסקנה: לכל עץ פורש מינימלי יש אותה סדרת משקלות (ممויינת)

האלגוריתם:

נדיר $E = [(u_1, v_1, w_1), (u_2, v_2, w_2) \dots]$ **כאמור** v_i, u_i **קודקודים** ו- w_i **משקל** (לא **חייב להיות** כמובן, רק אינדקסים)

```

1 def kruskal(n,E):
2     T=[] #empty vector
3     E=sorted(E,key=lambda e:e[2]) #sorted by w
4     C=[[v] for v in range(n)]
5     for u,v,w in E:
6         if C[u] != C[v]:
7             T.append((u,v))# and (u,v) to T
8             if len(C[u])>len(C[v]): u,v=u,v #switch names
9             C[v].extend(C[u])# C[v]<--C[v]UC[u] (union by value)
10            for x in C[u]:C[x]=C[v].#change to "pointer"
11    return T

```

סיבוכיות:

- **המיון :** $O(|E| \log(|E|))$
- **שורה 4 :** $|V|$
- **שורה 5 :** $|E|$
- **שורה 6+5 :** $|V| - 1$
- **טענה:** לכל קודקוד, שורה 10 נקראת לכל היותר $\log(|V|)$ פעמים. כי בכל קרייה, הגודל של $C[x]$ לפחות מכפיל את עצמו. לכן השורה $C[x] = C[v]$ תקרא לכל היותר $O(|V| \log(|V|))$ פעמים
- **בגרף קשיר $\Leftrightarrow$ סיבוכיות האלגוריתם $O(|E| \log(|E|))$ (בגלל המיון)**

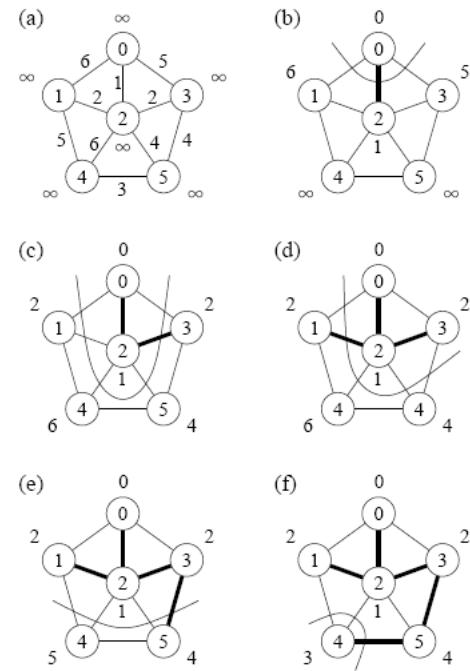
7.1 עץ פורש מינימלי המשך

נתון גרף פשוט $G = (V, E)$ ופונקציית משקל $w : E \rightarrow \mathbb{R}$

הבעיה: רוצים למצוא עץ פורש T ב- G בעל משקל $\sum_{e \in T} w(e)$ מינימלי

פתרון: האלגוריתם שרשנו בהרצאה הקודמת (בהרצאה חיימ הראה את אותו אלגוריתם שוב, עם שינוי קטן בשורה 9, בפועל עושה את אותו הדבר בדיק)

7.2 Prim אלגוריתם

7.2.1 תכנית

- יהי v_1 קודקוד בgraf או נגידר $T_1 = (V_1, E_1) = (\{v_1\}, \emptyset)$
- בהינתן $(G, V \setminus V_k)$ תהי $(u, v) = e \in (V_k, V \setminus V_k)$ החתך ב- $T_k = (V_k, E_k)$
- נגידר $v_{k+1} = v$ כאשר $E_{k+1} = E_k \cup \{e\}$ ו- $V_{k+1} = V_k \cup \{v\}$
- טענה: $T_k = (V_k, E_k)$ מוכל בעץ פורש מינימלי. ובפרט T_n עץ פורש מינימלי.
- הוכחה: באינדוקציה על k .

יהי $T_k \subset T$ עץ פורש מינימלי

תהי $e \notin T$ (בעלת משקל מינימלי בחתך) $\leftarrow$ אם $e \in T$ או גם $e \in T_{k+1} \subset T$ וסימנו, אם אז $f \in T \cup \{e\}$ מכיל מעגל.

תהי f צלע במעגל שנמצאת בחתך ($f \in (V_k, V \setminus V_k)$ או $f \in (V_k, V \setminus V_k)$)

מבחן e מתקיים $w(T') \leq w(T)$ ו- $T' = T \setminus \{f\} \cup \{e\}$ מכיל את (T_{k+1}) (שתיים מינימליים, T' מכיל את $w(T') \leq w(T)$ יי

7.2.2 אלגוריתם prim

הנחות:

- אפשר לקבל שכנים של קודקוד v ע"י $G.neighbors(v)$
- הוא מספר הקודקודים $G.V$
- צורך עירימה H שאפשר למצוא בה מהר צלע (u, v) (לא ע"י חיפוש).
לכל צלע (u, v) נוסיף שדה $(u, v).pointer$ שמצוין ב- H , ונעדכן אותו שמשנים צלעות ב- H .

```
1 def prim(graph G, vertex v): #v is random vertex to start with
2     T = graph(V={v}, E=empty)
3     H = start_heap({(u,v): u in G.neighbors(v)}) #order by weight (u,v)
4     for k in {2,3,...,|G.V|}: #G.V num of vertexes
5         (u,v) = H.pop() #get first edge
6         T.add_vertex(u)
7         T.add_edge((u,v))
8         for x in G.neighbors(u):
9             if x in T: H.remove((u,x)) # x already in T, no circle needed
                and we already add the shortest edge with x
10            else : H.add ((x,u)) #x not in T
11
12 return T
```

סיכום:

```
1 def prim(graph G, vertex v):
2     T = graph(V={v}, E=empty) # O(1)
3     H = start_heap({(u,v): u in G.neighbors(v)}) # O(|V|)
4     for k in {2,3,...,|G.V|}: # |V|
5         (u,v) = H.pop() #|V|log|V|
6         T.add_vertex(u) #|V|
7         T.add_edge((u,v))#|V|
8         for x in G.neighbors(u):# 2|E| - every edge will calculate twice
            each time with different side
9             if x in T: H.remove((u,x)) #|E|log|E|
10            else : H.add ((x,u)) #|E|log|E|
11
12 return T
```

סה"כ $|E|log(|E|)$

7.2.3 אלגוריתם prim גירסא ב'

גירסא א' - הערימה H מכילה את כל הצלעות (u, v) בחתך כאשר $u \notin T, v \in T$

גירסא ב' - הערימה H מכילה לכל קדוקוד $T \neq u$ את הצלע (u, v) ממינימלי מבין $v \in T$.

הנחות נוספת:

- לכל קדוקוד x שומרים $x.pointerToH$ שמצויע למקומות של $(x, *)$ בערימה (כאשר * זה איזשהו קדוקוד אחר)

```

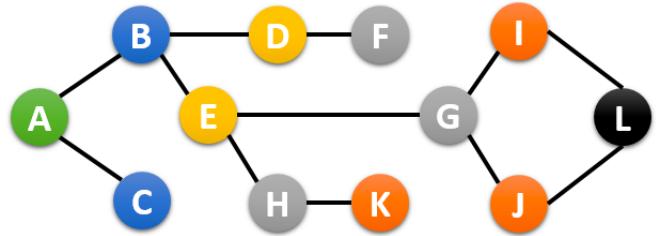
13  def prim(graph G, vertex v): #v is random vertex to start with
14      T = graph(V={v}, E=empty)
15      H = start_heap({(u,v): u in G.neighbors(v)}) #order by weight (u,v)
16      for k in {2,3,.....,|G.V|}: #G.V num of vertexes
17          (u,v) = H.pop() #get first edge
18          T.add_vertex(u)
19          T.add_edge((u,v))
20      for x in G.neighbors(u):
21          if x not in T:
22              (x,y) = H.find((x,*)) #* := any vertex
23              if (x,y).weight > (x,u).weight:
24                  H.replace((x,y),(x,u)) # switch to (x,u)
25      return T

```

סבירויות: מואוד דומה לסבירויות של גירסא א', אבל אנחנו חסכו ניימן טיפה בגודל של הערימה ודברים קוראים קצת פחות פעמים

אבל לבסוף אנחנו עדין $|E|\log|E|$

טענה: בגרף קשיר $O(\log(|E|)) = O(\log|V|)$

Breadth-First Search (BFS)

נתון גרף מכוון G וקודקוד התחלתי u (אם הגרף לא מכוון נחליף כל צלע ל 2 צלעות מכוונות)

7.3.1 מה *BFS* עושה?

- עובר על כל הקודקודים שאפשר להגעה אליהם מ- u , ואו בכל קודקוד עוזים שהוא שצרי (תלו依 במטרה)
- מטרות אפשריות:
  - למצוא רכיב קשירות (כל הקודקודים הנגישים מ- u)
  - למצוא עץ פורש
  - לחשב מרחקים מקודקוד u לכל קודקוד x ($d(u, x)$ היא המסלילה הקצרה ביותר - מס' הצלעות)
  - למצוא קודקוד שהיפשנו

7.3.2 האלגוריתם

נניח שהמטרה למצוא רכיב קשירות

```

1 def BFS (graph G,vertex u):
2     S=[]
3     Q=[u] # queue - first in first out, insert from right, out from left
4     for v in G.V:
5         v.visited = false
6     u.visited = true
7     while Q not empty:
8         v=Q.pop_left()
9         for x in G.neighbors (v):
10            if not x.visited:
11                Q.add_from_right(x)
12                x.visited = true
13            S.append(v)
14    return S
  
```

נניח שהמטרה למצוא לכל קודקוד v את אורך המסלילה הקצרה ביותר, וגם המסלילה כלשהי קצרה ביותר.

8.1 המשך BFS

סיבוכיות:

- שורה 4 : מעבר על כל הקודקודים $|V|$
  - שורה 6: הגדרות אתחול¹
  - שורה 7+8 : ללואה והגדרות $|V'|$ - קודקודים שמחוברים ל- u
  - שורה 9 : לולאת $|E'| for$ - הצלעות הנגישות
  - שורה 10 : תנאי מתקיים $|V'|$
- $\Leftarrow$ סה"כ : $O(|E| + |V|)$ (יכול להיות הרבה הרבה צלעות בגרף מכובן)

סימוניים:

y אורך המסלול המכובן הקצר ביותר מ- x ל- y $= d(x, y) = dist(x, y)$ •

x המרחק ל- x (אחרי שנקבע) $d(x) = x.dist$ •

(אחרי שנקבע) $p(x) = x.parent$ •

טענה: לכל $x \in V$ מתקיים :

1. $d(x) = dist(u, x)$

2. מסלול קצר ביותר מ- u ל- x הוא:

$$u = p^{d(x)}(x) \rightarrow \dots \rightarrow p(p(x)) \rightarrow p(x) \rightarrow x$$

הערה: נזכיר

1. אם אין מסלול $d(x) = \infty$

2. במקרה זה $p(x) = null$

הוכחה: $2 \Leftarrow 1$

אינדוקציה על $d(x)$:

בסיס: במקרה $d(x) = 0$ וזה ברור $x = u$

צעד: בהינתן $d(x) = d(u, x)$ מספר סופי, ולפי הנחת האידוקציה יש:

$$u = p^{d(x)}(x) \rightarrow \dots \rightarrow p(p(x)) \rightarrow p(x)$$

אורך המסלול $1 - d(p(x)) = d(x)$ ונוסיף למסלול את x ונקבל:

$$u = p^{d(x)}(x) \rightarrow \dots \rightarrow p(p(x)) \rightarrow p(x) \rightarrow x$$

באורך $d(x)$.

אם ∞ אז אין מסלול ואו ∞ (הוכחנו בקרה שסעיף 1 הוא ∞). אחרת, (לא הבנתי, להשלים)

נסמן $S = [v_1, \dots, v_n]$ הקודקודים לפי סדר הגילויים, הכנסתם ל- $-Q$, הוצאתם מ- $-Q$, טיפול בהם, הכנסתם ל- S

נוכיח את (1) - לכל $d(u, v_j) \leq d(v_j)$, $v_j \in S$ באינדוקציה על $d(y)$

$$d(v_j) = d(p(v_j)) + 1 \geq_{induction} d(u, p(v_j)) + 1 \geq d(u, v_j)$$

נוכיח את (2) -

$$0 \leq d(v_1) \leq d(v_2) \leq d(v_3) \leq \dots \leq d(v_n)$$

באינדוקציה על j עבר v_j .

בסיס: $0 = d(v_1) \leq d(v_2)$

צעד: נוכחה עבור v_j, v_{j+1}

אם $p(v_j) = p(v_{j+1})$ (אותו הורה, יכול לקרות) אז :

$$d(v_j) = d(p(v_j)) + 1 = d(v_{j+1})$$

אחרת, נסמן: $(\text{בגכל שהסדר ב-} S \text{ הוא הסדר של הכנסה ל-} -Q \text{ שהוא})$
הסדר של מעבר השכנים של ההורה

$$\Rightarrow d(v_j) = d(v_k) \leq d(v_l) + 1 = d(v_j + 1)$$

לכל $v_j \in S$ מתקיים $d(v_j) \leq d(u, v_j)$, באינדוקציה על $d(u, v_j)$

ניקח מסלול קצר ביותר מ- v_j ו- $v_k = p(v_j)$ הורה אחד שהגיע ראשון ל- v_j , ו-
הורה שני $k \leq l$ שיווין שהם אוטו קודקוד

$$d(v_j) = d(p(v_j)) + 1 \leq_{v_k} d(v_l) + 1 \leq_{induction} d(u, v_l) + 1 = d(u, v_j)$$

* - כי אין מסלול קצר יותר ל- v_l , האחרת היה מסלול קצר יותר ל- v_j
כנדרש $d(v_j) = d(u, v_j) \stackrel{:}{=} (2) + (1)$

8.2 מסלולים קצרים ביותר בגרף ממושקל

נתון גרף מכובן $G = (V, E)$ ופונקציית משקל $w : E \rightarrow (0, \infty]$
 אם $(x, y) \notin E$ אז $w((x, y)) = \infty$ (לצורך הנוחות נגדיר ∞ כמשקל של קשת לא קיימת).

הגדרה: (מחדש)

$$d(x, y) = \min \left\{ \sum_{e_i} w(e_i) : x \rightarrow_{e_1} \cdot \rightarrow_{e_2} \cdots \rightarrow y \right\}$$

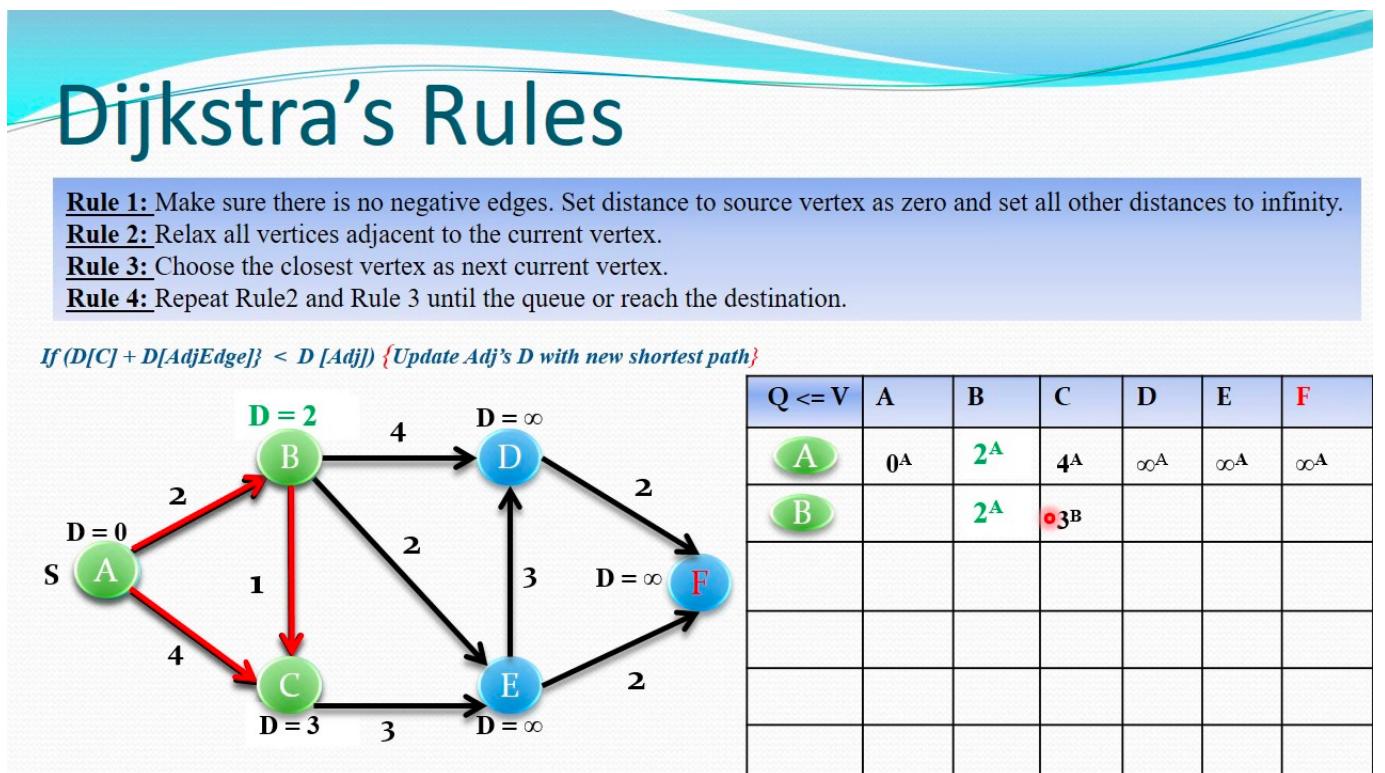
הערה: BFS הוא המקרה הפרטי $w(e) = \begin{cases} 1 & e \in E \\ \infty & \text{else} \end{cases}$

בעיה: בהינתן V מה המרחק $d(u, v)$, ומוצא מסלול קצר ביותר.

דוגמאות: ניוטון

ראינו: אלגוריתם תכנון דינמי שנקרא פלויד-זרשל ומתאר את $d(u, v)$ לכל $u, v \in V$ בסיבוכיות $|V|^3$. (בתרגול)

אלגוריתם דייקסטרה 8.2.1 Dijkstra

בהינתן כנ"ל מוצא $d(u, v)$ (וגם מסלול) ל- u הנתון וכל v בגרף.
 קיבל השראה מהאלגוריתמים הבאים:

1. פלייד-ורשל : תכנון דינמי

2. BFS : להוסיף לפי הסדר את המרחק m_u

: prim .3

התוכנית: בכל שלב תהיה קבוצה S של קודקודים שכבר מצאו $.v \in S$ $d(u, v)$

$$S = \{w\}$$

בשלב ה- k : נזכיר את הקודקוד הכי קרוב ל- u שאינו ב- S .

בכל שלב מבצע את המסלול הקצר ביותר לכל v דרך קודודי S

האלגוריתם: G גראף, w, u קודקודים

```
1 def dijkstra(G,w,u):
2     for x in G.V:
3         x.d=infinity
4         x.p=null
5     u.d=0
6     H=start_heap(G.V,order in minimum heap by x.d)
7     while H not empty:
8         v=H.pop() #add to S
9         for x in G.neighbors(v):
10            if x in H and (v.d+w(v,x)<x.d):
11                x.d=v.d+w(v,x)
12                x.p=v
13                H.heapify(x) #we need to save x place in the heap to make
14                this
15    return G # now include distance and routes
```

טענה: אם נמחק את ההפניות של $v.d$ בקוד (שורות 10,11 זה ממש דומה ל $prim$)

סיבוכיות: סה"כ $O(|E|\log(|V|))$

```
1 def dijkstra(G,w,u):
2     for x in G.V: # |V|
3         x.d=infinity
4         x.p=null
5     u.d=0
6     H=start_heap(G.V,order in minimum heap by x.d) # O(|V|)
7     while H not empty:
8         v=H.pop() #|V|log(|V|)
9         for x in G.neighbors(v): #|E|
10            if x in H and (v.d+w(v,x)<x.d):
11                x.d=v.d+w(v,x)
12                x.p=v
13                H.heapify(x) #|E|log(|V|)
14    return G # now include distance and routes
```

נכונות: נסמן (x) בשלב ה- k וגם $S = \{v_1, \dots, v_n\}$ את הקדדים לפי סדר שליפתם מ- H .

משפט: (עבור הוכחת הנכונות)

$$d_k(x) \leq d(u, x) \quad \text{לכל } k \quad (1)$$

$$d_k(x) = d(u, x) \quad \text{או } x \in S_k = \{v_1, \dots, v_k\} \quad (2)$$

מסקנה: $d_n(x) = d(u, x)$ וגם אפשר למצוא את המסלול בעזרה $p_n(x)$ כמו ב- BFS

הוכחה: (משפט) באינדוקציה על k

בסיס: עבור 1 $d_1(u) = 0 = d(u, u)$, ומתקיים $S_1 = \{u\}$

$$d(u, x) \leq \infty = d_1(x) \quad \text{ברור עבור } u \neq x$$

שלב האינדוקציה:

עבור (1): יש מסלול באורך $d_k(x) = d_{k+1}(x)$ מ- u ל- x או $d_k(x) = d_{k+1}(x)$ וזו זה נובע מהאינדוקציה או ש- $d_{k+1}(x) = \min_{v_k \in S_k} d_k(v_k) + w(v_k, x)$ ויש את הצלע $w(v_k, x)$. וזו יש מסלול מ- u ל- x ממשקל $d_{k+1}(x) \geq d(u, x)$ ולכן $d_{k+1}(x) \geq d(u, x)$ המסלול המינימלי

עבור (2): ניקח מסלול קצר ביותר מ- x . מספיק לבדוק את (2) בשלב $k+1$ עבור v_{k+1}

יהי y הקודקוד הראשון במסלול ש?? ב- S_k

יהי z הקודקוד שלפניו במסלול (יתכן $z = u$)

$$d(u, y) \underset{\text{from choose shortest path}}{=} d(u, z) + w(z, y) \underset{*}{\geq} d_k(y)$$

*- בשלב הכנסת z (לפניהם), מעדכו y בתורו שכן של z , כאשר $d_i(z)$ באותו שלב היה בדיק $d(u, z)$ באינדוקציה.

$$d_k(x) \geq d(u, x) \underset{\text{under path of shortest path}}{\geq} d(u, y) = d_k(y) \underset{x \text{ was in head of the heap}}{\geq} d_k(x)$$

■

9 הרצאה

9.1 חיפוש לעומק - DFS

שאלה: איך יוצאים מבוך? הולכים ← מגיעים להתפצלות, פונים למקום שלא היינו בו ← אם מגיעים למבי סתום, מתחילה לחזור על עקבותינו עד הצומת האחרון שהייתה בה אופציה שלא ניסינו ← אם מגיעים להתפצלות שאין בה אופציה שלא ניסינו או גם מתחילה לחזור אחרת

נוכיר: תור הוא $FIFO$ ומחסנית היא $LIFO$

אלגוריתם: קודם כל נעשה מעבר , כאשר G הוא גראף מכוון ו u הוא קודקוד התחלתי

```

1 def DFS(G,u):
2     u.visited=True
3     for v in G.out_neighbours(u):
4         if not v.visited:
5             DFS(G,v)

```

סיבוכיות: $\max\{O(|V|), O(|E|)\}$ וכשאנו יודעים את הגדים זה תאכלס

טענה: בהנחה שבתחלתה היה $v.visited = True$ אז האלגוריתם יעצור ואז יהיה $v.visited = False$ לכל $v \in V$, או יש מסלול (מכיוון) מ- u ל- v . $\iff$

הוכחה: מספר הקודדים סופי, לכל קודקוד v , $DFS(G, v)$ נקרא לכל היותר פעם אחת בגלל $...visited$.
 (1) $u_{i+1}.visited = False$, $u_i.visited = True$, לא יתכן שבסוף הפעלה, $u_{i+1}.visited = True = u.visited$ מאופן פעולות האלגוריתם
 (2) אם $v.visited = True$ אז קיימת מסילה מ- u ל- v

רישימת שימושים ל- DFS :

- לעבר על קודדים נגישי מ- u (אם G פשוט רכיב קשורות)
- למצוא עץ מסלולים לקודדים אלה (אם G פשוט עצם פורש לרכיב של u)
- למצוא יציאה ממבוקש

ניתוח פעילות DFS
 התוכנית היא להוציא:

- לכל קודקוד משתנה :

$discover = d$ – זמן הגילוי

$finish = f$ – זמן הסיום

- צבעים לקודדים לפי מצבים:

– לבן – לפני גילוי

– אפור – בין גילוי לסיום

– שחור – אחרי סיום

- מספר קודדות התחלה כדי להגיע לכל הקודדים

- עץ מסלולים T (או יער)

אלגוריתם הצבעים

```

7 def DFS_main(G,u):
8     T=[] #global varibale
9     time = 0 #time is global variable
10    for v in G.V:
11        v.color = WHITE
12    for u in G.V:
13        if not u.color==WHITE:
14            DFS_visit(G,u)
15    return T
16
17 def DFS_visit(G,u):
18     u.color=GRAY
19     time +=1
20     a.d=time
21     for v in G.outneighbors(u):
22         if v.color==WHITE:
23             DFS_visit(G,v)
24             T.append((u,v))
25     u.color = BLACK
26     time +=1
27     a.f = time

```

אבחן(1): לכל $d(u) < f(u)$, v

אבחן(2): לכל $v \in u$ מתקיים $d(v) < f(u)$ לא יכול לסייע לפני ש- v מתגלה

אבחן(3): x צצא של y בעץ $\iff$ קיימת שרשרת קריאות bfs_visit מ- y ל- x היא אפור כאשר x מתגלה
 $d(x) \in [d(y), f(y)] \iff$

סוגרים: (תמונה) עבור $v \neq u$. נניח בה "כ" $d(u) < d(v)$ יש 2 אפשרויות:
 • $d(u) < f(u) < d(v)$ ו- v לא צצא של u ו- v לא צצא של u בעץ \ עיר T .
 • $d(u) < d(v) < f(v) < f(u)$ ו- v צצא של u בעץ \ עיר T

הוכחה: האם $d(v) < f(u)$

אם לא $d(u) < f(u) < d(v) < f(v)$ ומרקח (1) נובע v לא צצא של u (לפי אבחן(3))
אם כן $d(u) < f(u) < d(v) < f(v) < f(u)$ לפני אבחן(3) כאשר שמים לב לשרשרת הקריאות הרקורסיביות מ- u ל- v וגם לפי 3 v צצא של u .

תכונת המסלול הלבן:

נתון מסלול בגרף מ- u_1 ל- u_m ו- u_1 התגלה ראשונה $d(u_1) = \min(d(u_1), d(u_2), \dots, d(u_m))$ בעץ \ עיר DFS

הערה: המסלול הלבן בזמן $d(u_1)$

הוכחה:

$$d(u_1) \underset{known}{<} d(u_2) \underset{number(2)}{<} f(u_1)$$

מתכונת הסוגרים.

$$d(u_1) \underset{known}{<} d(u_m) \underset{number(2)}{<} f(u_{m-1}) \underset{induction}{<} f(u_1)$$

מתכונת הסוגרים

10.1 תזוכותהאלגוריתם DFS:

dfs main .1

(א) צובעים את כל הקודקודים לבן

(ב) מאתחיל $time = 0$ (ג) עוברים על כל קודקוד u , אם u לבן אז מרכיבים

dfs_visit(u) .2

(א) צובעים את u באפור(ב) רושמים את הזמן ב- $d(u)$ (ג) לכל שכן v של u : $(u \rightarrow v)$

dfs_visit(v)

(ד) צובעים את u בשחור(ה) רושמים את הזמן ב- $f(u)$ **10.2 המשך DFS**תכונת המסלול השחור:

אם

$$u_1 \rightarrow u_2 \rightarrow u_3 \rightarrow \dots \rightarrow u_{m-1} \rightarrow u_m$$

ונניח ש- u_m הסתיים אחרון, ככלומר בזמן $f(u_m) \leq i \leq m$ (כלומר בזמן $f(u_m) > f(u_i)$ שאר המסלול כבר שחור)או u_1 צאצא של u_m בעץ יער הדיאגרמה

הוכחה: באינדוקציה על אורך המסלול

צעד ראשון: נראה ש- u_n צאצא של u_{n-1}

$$d(u_n) \underset{\text{from 1}}{<} d(/.....$$

צעד האינדוקציה: בהנחה ש- u_n צאצא של u_n נראה ש- u_1 צאצא של u_n .

$$d(u_n) \underset{\text{induction}}{<} d(u_{i+1}) \underset{\text{from 2}}{<} f(u_i) \underset{\text{known}}{<} f(u_n)$$

מתכונת הסוגרים $u_m \leq u_i \Leftarrow d(u_m) < d(u_i) < f(u_i)$

10.3 מיוון טופולוגי

נתון גרפ' מכון חסר מעגלים (חסר מעגלים מכוונים)
רוצחים למצוא את הקודקודים כלומר לרשום $V = (v_1, v_2, \dots, v_n)$ כך שאם $i < j$ אז $v_i \rightarrow v_j$
הערה: מיוון טופולוגי לא הכרח יחיד, צריך למצוא מיוון כלשהו
הערה: להשלים

טענה: יהי G מכון חסר מעגלים.
לכל צלע $v \rightarrow u$, מתקיים $f(v) < f(u)$
הוכחה נניח שלא, אז $d(v) < f(v) < f(u) < d(u)$.
 $\Leftarrow DFS$ בуз' ה- u צאצא של v ב- DFS יש מעגל.

10.3.1 איך עושים מיוון טופולוגי

בסוף הפוקציה $dfs\_visit(u)$ מוסיפים את u לתחילה הרשימה
תרגיל לזהות אם יש מעגל מכון בעז מכון נתון.
תרגיל האם יש מיוון טופולוגי של גרפ' כלשהו שלא מתkelig (התשובה אמורה להיות לא)

10.3.2 אלגוריתם למציאת רכיבי קשרות חזקה

הגדרה: יהי $G = (V, E)$ גרפ' מכון. נגדיר $v \sim u$ אם קיים מסלול $u \rightarrow v$, ולהפנ'.

היחס $v \sim u$ הוא יחס שיקילות. מחלקות השיקילות נקראות רכיבי קשרות חזקה של G .

האלגוריתם: בשלבים הבאים:

- (1) - הפעל DFS על כל הגרף G ונשמר את זמני הסיום $f(v)$ של כל קודקוד
  - (2) - הפעיל DFS על הגרף ההפוך כאשר בחירת הקודקודים היא לפי f בסדר יורד dfs_visit(v_i) כל עוד נותרו קודקודים בגרף $\leftarrow$ יהי v_i קודקוד עם $f(v_i)$ מקסימלי ($i = 1, 2, \dots$) הפעל $\leftarrow$ הפעל $f(v_i)$ עם צלעות מכוונות הפוך.
- הסירו את הקודקודים שעברנו עליהם והגדירו אותם בתור רכיבי קשרות חזקה V_i

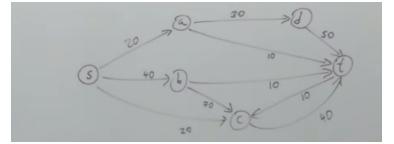
טענה: V_i הם רכיבי קשרות החזקה

הוכחה: ראשית, לא יתכנו צלעות מקודקוד של V_i לקודקוד של V_j עבור $i < j$ עבורו V_i שוניות מהאחרת בהרצת $dfs\_visit(v_j)$ על הגרף ההפוך, הינו מגיעים לקודקוד של V_i $\Leftarrow$ לכן קודקודים ב- V_i שוניות הם ברכיבי קשרות חזקה שונים
מצד שני - נראה שכל V_i נראה שלכל $v \in V_i$, $v \sim v_i$. יש מסלול m_v ל- v צאצא של v_i ב- DFS עם הגרף ההפוך

$$v \rightarrow \dots \rightarrow v_i$$

$f(v_i) > f(v)$ מבחירה v_i לפי התכונות המסלול השחור v צאצא של v_i לכל v במסלול

10.4 רשותות זרימה

נתון גרף ממכוון $G = (V, E)$ שני קודקודים מיוחדים.

• **source** s •

• **בור (target) sink** t •

ונתונה פונקציה $C : E \rightarrow [0, \infty)$ קיבול (capacity)

הגדרה: זרימה (flow) היא פונקציה $f : E \rightarrow [0, \infty)$ כך ש:

(1) **לכל צלע** $e \in E$ מתקיים $0 \leq f(e) \leq C(e)$

(2) **לכל קודקוד** $u \in V \setminus \{s, t\}$ מתקיים $\sum_{\substack{\text{output} \\ \text{input}}} f((u, v)) = \sum_{(w, u) \in E} f((w, u))$

הגדרה: ערך הזרימה (כמויות החומר הזורמת)

$$val(f) := \sum_{(s, v) \in E} f((s, v)) - \sum_{(w, s) \in E} f((w, s))$$

מטרה: ישנן מספר מטרות:

- למצוא מהו $val(f)$ המקסימלי: (אפשר לשלוח למזה הוא קיים בכלל)

- למצוא זרימה f שימושית $val(f) = \text{maximum flow}$

טענה: חסם על $\sum_{(s, v) \in E} C((s, v))$ - $val(f)$
בדוגמה - ניתן לראות שמתקיים $val(f) \leq 80$

ו עוד חסם הוא $\sum_{(w, t)} c(w, t)$
בדוגמה - $val(f) \leq 110$

טענה: חסם יותר כללי

בעורת החתק $(\{s, b, c\}, \{a, b, t\})$

בדוגמה - $val(f) \leq 70$

הגדרה: חתך $s - t$ הוא חלוקה של הקודקודים v לשתי קבוצות $(S, V \setminus S)$ כאשר $s \in S$ ו- $t \in V \setminus S$

סימונים: בהינתן שתי קבוצות A, B (לאו דווקא חתך) נסמן

$$f(A, B) = \sum_{(a, b) \in E} f((a, b)) \quad C((A, B)) = \sum_{(a, b) \in E} c((a, b))$$

טענה: לכל זרימה f , ולכל חתך $(S, V \setminus S)$ מתקיים:

$$val(f) = f(S, V \setminus S) - f(V \setminus S, S) \quad (1)$$

$$val(f) \leq C(S, V \setminus S) \quad (2)$$

capacity of hatah

הוכחה: הגדכנו את הזרימה

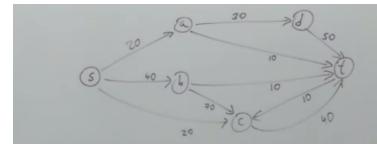
$$val(f) := \sum_{(s,v) \in E} f((s,v)) - \sum_{(w,s) \in E} f((w,s)) \stackrel{\text{Conservation of mass}}{=} \sum_{u \in S} [\sum_{(u,v) \in E} f((u,v)) - \sum_{(w,u) \in E} f((w,u))] \quad (1)$$

$$= f(S, V) - f(V, S) = f(S, S) + f(S, V \setminus S) - [f(S, S) + f(V \setminus S, S)] = f(S, V \setminus S) - f(V \setminus S, S)$$

.(1) **הוכחנו את**

$$f(S, V \setminus S) - f(V \setminus S, S) \leq f(S, V \setminus S) = \sum_{u \in S, v \in V \setminus S, (u,v) \in E} f((u,v)) \leq \sum C((u,v)) = C(S, V \setminus S)$$

(2) **הוכחנו את**

11.1 המשך ורימה

דוגמה חתך קלשו עבור -

$$S = \{s, b, c\} \quad V \setminus S = \{t, a, d\} \Rightarrow C(S, V \setminus S) = 70$$

הגדרה: יהיו $v, u \in V$ קודקודים. מסלול $u - v$ (לא מכובן) הוא סדרה של צלעות -

$$u \xrightarrow{e_1} v_1 \xrightarrow{e_2} v_2 \xrightarrow{e_3} v_3 \xrightarrow{e_4} v_4 \xrightarrow{e_5} v$$

כל הקודקודים v שונים זה מזה, וכל צלע $e \in E$ שנמצאת במסלול יש כיון, זאת אומרת
 $v_i \leftarrow v_{i+1}$ או $v_i \rightarrow v_{i+1}$

הגדרה: בהינתן G , מסלול P ורימה f , העודף של P, f מוגדר להיות:

$$\text{excess}(f, p) := \min_i(\text{excess}(f, P, e_i))$$

$$\text{excess}(f, P, e) = \begin{cases} c(e_i) - f(e_i) & e_i \text{ with the flow} \\ f(e_i) & e_i \text{ against the flow} \end{cases}$$

דוגמה:

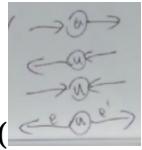
טענה: אם f ורימה ו- P מסלול $s - t$ אז קיימת ורימה f' כך ש-

הוכחה: נגיד:

$$f'(e) = \begin{cases} f(e) & e \notin P \\ f(e) + \text{excess}(f, p) & e \text{ with the flow} \\ f(e) - \text{excess}(f, p) & e \text{ against the flow} \end{cases}$$

זרימה: f'

(מהגדרת העודף (תבדקו את שני המקרים))

(2) **לכל** f' **מהגדרת** f' **4 מקרים :**
למשל במקרה הרבי עי מתקיים

$$\sum_{\substack{(u,v) \text{ without } e, e'}} f'(u, v) = \sum_{(u,v)} f(u, v) + (f(e) - x) + (f(e') + x)$$

ומתקיים (2) **מקרים:** הורדנו צלע S **שהיא עם** **כיוון או נגד** **הכוון** (ב-2 המקרים הנוסחא נכונה)

משפט: זרימה מקסימלית חתך מינימלי
תהי G **רשת זרימה,** f **פונקציה זרימה (**c **קיובל),** **או הדברים הבאים שקולים:**

(1) **-** f **היא זרימה עם** $\text{val}(f)$ **מקסימלי**

(2) **-** **קיים חתך** $(S, V \setminus S)$, $s - t$ **כך ש-** $\text{val}(f) = c(S, V \setminus S)$

(3) **- לא קיים מסלול** $s - t$, P , **כך ש-** $\text{excess}(f, P) > 0$

מסקנה: השיוויון הבא:

$$\max \{ \text{val}(f) : f \text{ flow in } G \} = \min \{ c(S, V \setminus S) : (S, V \setminus S) \text{ cut in } s - t \}$$

הוכחה: הוכחנו קודם, $\geq$ ניקח זרימה מקסימלית **לפי** (2) (למעלה) **ערכה לפחות** קיבל החתך המינימלי

הוכחה (משפט)

.**3 $\Leftarrow 1$:** אחרת **לפי** הטענה היינו מקבלים זרימה f' **עם** **ערך יותר גדול** **בסתירה** **לקסימליות** f .

1 $\Leftarrow 2$: **כि** **לכל** **זרימה אחרת** f' **מתקיים** $\text{val}(f') \leq c(S, V \setminus S) = \text{val}(f)$ **לכן** f **מקסימלית**
 $t \notin S, s \in S$, $S := \{u \in V : \text{exist path } s - u, P \text{ with } \text{excess}(f, P) > 0\}$ **כאשר**

2 $\Leftarrow 3$: **נגיד** $\{(u, v) \in E : v \in V \setminus S \text{ ו- } u \in S\}$ **או** $\{(u, v) \in E : u \in V \setminus S \text{ ו- } v \in S\}$

א. **תהי** E **נוקט את הצלע** (u, v) **ונקבל מסלול** $s - v$ **שהעודף** **הוא**
אחרת ניקח מסלול $s - u$ **עם** **עודף** $s - u$ **עם** $\text{excess}(f, P) > 0$ **ו-** **נוקט מסלול** $v - s$ **שהעודף** **הוא**

$v \notin S$ **ו- סתירה** $\text{min}(\text{excess}(f, P), c((u, v)) - f((u, v))) > 0$

ב. **תהי** $f((u, v)) = 0$. **טענה:** $v \notin S, u \in S, (u, v) \in E$

הוכחה: **אחרת**, **ניקח מסלול** $u - s$ **עם** $\text{excess}(f, P) > 0$. **נוקט את הצלע הפוך** $v - u$ **ומסלול.**

נקבל מסלול $v - s$ **עם** **עודף** $v - s$ **עם** $\text{excess}(f, P) > 0$ **ו- סתירה** $\text{min}(\text{excess}(f, P), f((v, u))) > 0$

סיכום - שני המקרים (א ו-ב) **נקבל שבקיובל של** $\text{val}(f)$ **הוא** $c(S, V \setminus S)$ **ונקבל**

$$\text{val}(f) = f(S, V \setminus S) - f(V \setminus S, S) = \sum_{((u,v))} f(u, v) - \sum_{v,u} f(v, u) = \sum_{u,v} c(u, v) = c(S, V \setminus S)$$

טענה: אם כל ערכי $c(u, v)$ שלמים או קיימת זרימה מקסימלית עם ערכי $f(u, v)$ שלמים

הוכחה: תהי f זרימה עם $val(f)$ גדול ביותר מבין הזרימות עם ערכים $f(u, v)$ שלמים $excess(f, P) > 0$ עם $P = s - t$, ? לא! הגדרת העודף היא מינימום של שאליה האם קיים מסלול e מ- s ל- t עם $excess(f, P) < 0$. אם אין אף גדייר f' כמו בטענה ונתקבל זרימה שלמה יותר טובה. $min_e c(e) - f(e) \geq 1$ נובע ש- f' מקסימלית.

11.1.1 אלגוריתם פורד פלקרטון

התוכנית: בשלבים כלליים

1. **натхיל מזרימת האפס** $f(e) = 0$ לכל e

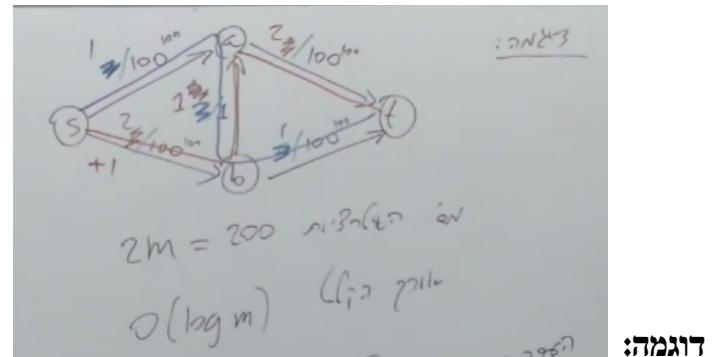
2. **נחפש מסלול $s - t$ עם עודף חיובי** [$O(E)$, פרטיים בהמשך]

3. **נגדייר חדש f' יותר טובה**

$$f'(e) = \begin{cases} f(e) & e \notin P \\ f(e) + excess(f, p) & e \text{ with the flow} \\ f(e) - excess(f, p) & e \text{ against the flow} \end{cases}$$

4. אם אין כזה מסלול נחוץ, ולפי המשפט f זרימה מקסימלית

אם כל הקיבולים $c(u, v)$ שלמים, $1 \leq x \leq m$ בכל שלב, האלגוריתם יעצור.
ולכן יהיו לכל היוטר $val(f)$ איטרציות והסיבוכיות $O(|E| \cdot val(f))$

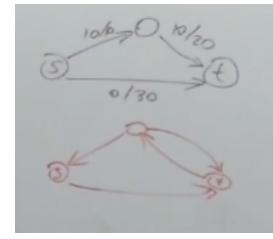
הערה: גם אם כל הקיבולים מס' רציונליים, האלגוריתם עוצר ומהזיר זרימה מקסימלית

הערה: אם יש קיבולים אי רציונליים אז לא בהכרח.

נתון: רשת זרימה G עם זרימה f . איך מוצאים מסלול עם עודף חיובי?

$$\text{גדייר גרף מכובן } G_f = (V, E_f) \quad (\text{גרף המסלולים})$$

$$E_f = \{\vec{e} : e = u, v \in E, f(e) < c(e)\} \cup \{\overleftarrow{e} : e = u, v \in E, f(e) > 0\}$$

דוגמה:

טענה: קיים מסלול $s - t$ ב- G_f עם $excess(f, P) > 0$ אם ורק אם יש מסלול מכובן מ- s ל- t .

האלגוריתם: דומה למקודם

1. начало $f(e) = 0$ לכל e

2. нахождение пути $s - t$ - строим дерево шириной поиска BFS из s (корень в t)

$$f'(e) = \begin{cases} f(e) & e \notin P \\ f(e) + excess(f, p) & e \text{ with the flow} \\ f(e) - excess(f, p) & e \text{ against the flow} \end{cases}$$

3. обновление f יותר טובה

4. если нет пути $s - t$, то f и $excess(f)$ являются максимальными

решение: адмондес-карп

נסמן את הורימות במתוך האלגוריתם $P_1, P_2, \dots$ (כמו f למעלה רק עם אינדקסים) ואת המסלולים $f_1, f_2, f_3, \dots$

(1) - לכל k מתקיים $|P_{k+1}| \geq |P_k|$

(2) - אם המסלולים P_k כך ש- e $\in P_k$ ו- e מוכילים צלעות נגדיות $\leftarrow e, \rightarrow e$, אז $|P_l| \geq |P_k| + 2$

(3) - האלגוריתם מסיים אחריו $O(|V| \cdot |E|^2)$. ולכן הסיבוכיות $O(|V| \cdot |E|^2)$

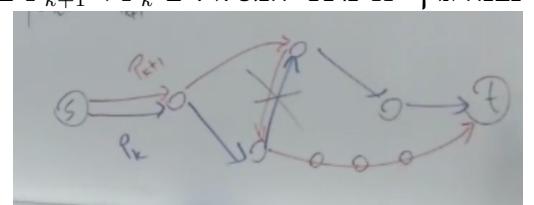
למה: כל צלעות $\leftarrow e, \rightarrow e$ (אם יש כאלה) ששייכות ל- P_k (לא בהכרח בהתאם) $\Rightarrow$ $f_{k+1}(e) < c(e)$ ו- $f_k(e) = c(e)$ (הורימה יורדת) $\Leftarrow$ הופעה ב- P_k

הוכחה: אם $f_{k+1}(e) < c(e)$ אז $e \in P_{k+1} \setminus G_{f_k}$ (הורימה יורדת) $\Leftarrow$ הופעה ב- P_k

נשאר כתרגיל את הצד השני אבל $e \in P_k$ עם $\leftarrow e, \rightarrow e$ .....

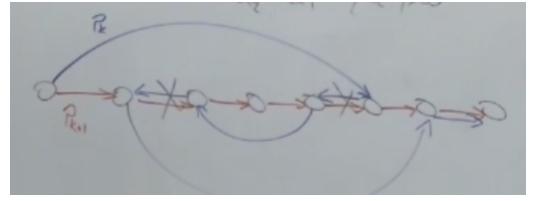
הוכחה: (של המשפט, בפועל הוא הוכיח את הוכחה עם הלמה למעלה)

נבנה גרף H משני המסלולים P_k ו- P_{k+1} באופן זר

מוחקים צלעות נגדיות $\leftarrow e, \rightarrow e$

טענה: H מכילה שני מסלולים זרים מ- s ל- t , נסמן אותם ב- Q_1 ו- Q_2 .

הוכחה: תרגיל
וקיבלנו

$$2|P_k| \leq |Q_1| + |Q_2| \underset{H \text{ definition}}{\leq} |P_k| + |P_{k+1}|$$

$$|P_k| \leq |P_{k+1}|$$

הוכחנו את (1)
נוכיח את (2): מאותו טיעונים של (1) (מה שהוא עד עכשו) אם היו צלעות נגדיות אז:

$$2|P_k| \leq |P_{k+1}| + |P_k| - 2$$

$$|P_{k+1}| \geq |P_k| + 2$$

עבור k, l כלליים מסתכלים על $k < i \leq l$ המינימלי כך ש- P_k, P_i, P_l מכילים צלעות נגדיות $\vec{e}, \overleftarrow{e}$.
(צריך למה דומה ל- $P_i \cap P_k = \emptyset$).

נוכיח את (3): בכל איטרציה יש לפחות אחת שמוסרת מהגרף, מופיעה במסלול $G_{f_k} P_k$ אבל לא בכ- $G_{f_{k+1}}$.
אם $\vec{e} \in P_{j_1} \cap P_{i_2} \cap \dots \cap P_{i_n}$ בין $i_1 < i_2 < \dots < i_n$ כך ש-

$$|P_{i_2}| \geq |P_{j_1}| + 2 \geq |P_{i_1}| + 4$$

לכל מסלול $\vec{e}$ הוספה מהגרף לכל היתר $1 + \frac{|V|}{4}$ פעמים, וכך
או יש לכל היתר $2|E| \cdot (\frac{|V|}{4} + 1)$ איטרציות

סיבוכיות ($O(|E| \cdot |V|)$)

12.1 אלגוריתמים ארכיטמטיים

- חיבור חיסור כפל וחילוק (עם ו בלי שארית)

• אלגוריתם אוקלידר לחישוב gcd

• בדיקת ראשוניות או פירוק לגורמים (ארטוסטנס)

• הוצאת שורש ריבועי

• פתרון משוואות לינאריות ריבועיות דיאפנטיות

הערה: אם אנחנו כותבים $O((\log n)^c)$ אנחנו מתחווים ל- $O(\log(\log n))$ כאשר c הוא איזשהו קבוע

2. חוג המספרים השלמים.

יהי $n \in \mathbb{Z}$ נציג את n בספרות עשרוניות ביןarieות. אורך הייצוג $\Theta(\log(n))$ כך ש-

- חיבור: סיבוכיות חיבור שני מספרים שהם קטנים מ- n ? $O(\log(n))$

• כפל: שזה בעצם חישוב של כפל ארוך (בשיטת הרגילה) הסיבוכיות היא $O(\log^2 n)$ אבל בעזרה התמורה פוריה הם הראו שאפשר לבצע כפל בסיבוכיות $O(\log n \log \log n)$ כאשר המקורי היה בסיבוכיות גדולה יותר.

- חילוק: נראה שניתן לעשות ב- $O(\log^2 m)$

נוכיר: $b|a$ זה יחס שאומר a מחלק את b או b מחלק ב- a
לדוגמה: $6|2$ אבל $2|6$

(*) המחלקים של b הם מוגדרים $\{a : a|b, a > 0\}$, והגורמים הם $a \neq 1, b$ שמוכלים בקבוצת המחלקים (לדוגמה:
המחלקים של 12 הם $\{1, 2, 3, 4, 6, 12\}$ והוא $a > 1$)

משפט: לכל $a, b \in \mathbb{Z}$ קיימת הצגה ייחודית $b = q \cdot a + r$ כך ש-

$$\begin{aligned} q &= \lfloor \frac{b}{a} \rfloor && q \text{ quotient} \\ r &= b - a \cdot \lfloor \frac{b}{a} \rfloor && r \text{ remainder} \end{aligned}$$

12.1.1 פריקות ייחודית של השלמים

משפט לכל $a > 0$ קיימת הצגה ייחודית $a = p_1^{e_1} \cdot p_2^{e_2} \cdots p_k^{e_k}$ עבור $p_1, \dots, p_k$ ראשוניים שונים $< p_1 < \cdots < p_k$ ו $0 < e_i < 1$

12.1.2 המחלק המשותף המקסימלי

הגדעה:

$$gcd(a, b) = \max \{d \in \mathbb{Z} : d|a, d|b\}$$

דוגמאות:

$$gcd(7, 8) = 1$$

$$gcd(400, 1000) = 200$$

$$gcd(0, 20) = 20$$

חלוקת מספר חילק את 0 ולכון לוקחים את המקסימום של המחלקים של 20.

הגדעה: a, b נקראים זרים אם $gcd(a, b) = 1$

טענה: מתקיים השוויון (אמרנו שמשנous זה בסדר)

$$gcd(a, b) = gcd(b, a) = gcd(-b, a) = gcd(|a|, |b|)$$

טענה: אם ידוע לפירוק גורמים ראשוניים $a = p_1^{e_1} \cdot p_2^{e_2} \cdots p_k^{e_k}$ ו $b = p_1^{f_1} \cdot p_2^{f_2} \cdots p_k^{f_k}$ אז $gcd(a, b) = p_1^{\min(e_1, f_1)} \cdots p_k^{\min(e_k, f_k)}$

(אחרת זה אותו מספר)

ומתקיים

$$gcd(a, b) = p_1^{\min(e_1, f_1)} \cdots p_k^{\min(e_k, f_k)}$$

דוגמה: לטענה למעלה

$$gcd(300, 72) = gcd(3 \cdot 2^2 \cdot 5^2, 3^2 \cdot 2^3 \cdot 5^0) = 3^1 \cdot 2^2 \cdot 5^0 = 3 \cdot 4 = 12$$

טענה: הטענות הבאות נכונות עבור $\gcd$

$$d|a \wedge d|b \implies d|\gcd(a, b)$$

$$\gcd(a \cdot c, b \cdot c) = c \cdot \gcd(a, b)$$

$$a|b \cdot c, \gcd(a, b) = 1 \implies a|c$$

$$\gcd(a, b) = \gcd(a, c) = 1 \implies \gcd(a, bc) = 1$$

$$\text{lcm}(a, b) := \min \{c : a|c, b|c\} = \frac{a \cdot b}{\gcd(a, b)}$$

טענה: ו-0. מחלק עם שארית . $a \neq 0 \wedge a, b \in \mathbb{Z}$ ואז $b = qa + r$

$$\gcd(a, b) = \gcd(r, a)$$

הוכחה: נסמן $g' = \gcd(a, r)$ ו- $g = \gcd(a, b)$ או מתקיים לפני הגדרה

$$g|a, g|b \Rightarrow g|(b - q \cdot a) = g|r \leftarrow \text{linear combination}$$

$$\Rightarrow g|a, g|r \Rightarrow g|\gcd(a, r) = g|g'$$

$$\Rightarrow g'|a, g'|r \Rightarrow g'|(aq + r)$$

$$\Rightarrow g'|a, g'|b \Rightarrow g'|\mathbf{g}$$

$$\implies g = g'$$

12.1.3 *algoritm来找最大公约数*

דוגמה: נפעיל את הטענה שוב ושוב ונקבל

$$gcd(51, 81) = gcd(30, 51) = gcd(21, 30) = gcd(9, 21) = gcd(3, 9) = gcd(0, 3) \underset{\text{stop cause we get zero}}{=} 3$$

האלגוריתם: נרשום את זה בpython

```

1 def gcd(a,b):
2     while a!=0:
3         a,b=b%|a|,a #that line do r=b%a , b=a,a=r
4     return b

```

סיבוכיות: נניח $n < a < b < 0$ מהי הסיבוכיות?

טענה: gcd עושה לכל היותר $2\log(n)$ איטרציות

$$r < \frac{1}{2}b$$

נחלק למקרים:

$$1. \text{ אם } r \leq \frac{1}{2}b \text{ אז מתקיימים}$$

$$2. \text{ אם } r = b - a < b - \frac{1}{2}b = \frac{1}{2}b \text{ (סוף הוכחה הטענה)}$$

מזההנו, במהלך האלגוריתם $a_i \cdot b_i$ קטנה לפחות פי 2 בכל איטרציה, ולכן מס' האיטרציות לכל היותר

$$\log_2(n^2) = 2\log_2 n$$

$$a_i \cdot b_i < \frac{1}{2}a_{i-1} \cdot b_{i-1} \cdot a_0 b_0 < n^2$$

בכל איטרציה $O(\log^2 n)$ ולכון $O(\log^3 n)$. ניתן יותר זהיר לראות $O(\log^2 n)$ אפשר קרוב ל-

שאלה: האם מספר האיטרציות הוא $\Theta(\log n)$?

מספר פיבונאצ'י $F_{n+2} = F_{n+1} + F_n$ ומתקיים

$$F_{n+2} \% F_{n+1} = F_n \longrightarrow F_n \sim \phi^n \quad \phi = \frac{1 + \sqrt{5}}{2}$$

12.1.4 *האלגוריתם אוקלידס המורחב*

טענה: לכל $\mathbb{Z}$ ו- $a, b \in \mathbb{Z}$ קיימים $x, y \in \mathbb{Z}$ כך ש-

$$gcd(a, b) = ax + by$$

הוכחה: ראשית נראה עבור $a = 0$

$$\gcd(a, b) = b = 0 \cdot a + 1 \cdot b$$

ואם $b = 0$ כנ"ל.

או נשאר רק להניח (בה"כ) $0 < a \leq b$, אז nociah באינדוקציה על
ニזcker שנאחנו יכולים להביע b בצורה הבאה : צעד האינדוקציה:

$$\gcd(a, r) = rx' + ay' \text{ for } x', y' \in \mathbb{Z}$$

$$\Rightarrow \gcd(a, b) = \gcd(r, a) = rx' + ay' = (b - aq)x' + ay' = (y' - qx')a + x' \cdot b \underset{x:=y'-qx' \atop y=x'}{=} xa + yb$$

האלגוריתם: גרסה רקורסיבית

```

1 def extended_gcd(a,b):
2     if a==0:
3         return (b,0,1) #return (b,x,y)
4     (q,r)=divmod(b,a)#insert the result to q and remainder part to r
5     (d,x,y)=extended_gcd(r,a)
6     return (d,y-q*x,x)

```

תרגיל: כתבו גרסה איטרטיבית, עם $O(1)$ מספרים בזיכרון.

דוגמה: שימוש באלגוריתם

$$\begin{aligned} \gcd(111, 243) &\underset{q=2 \text{ return}(3,16,-3)}{=} \gcd(21, 111) \underset{q=5 \text{ return}(3,-3,1)}{=} \gcd(6, 21) \underset{q=3 \text{ return}(3,1,0)}{=} \gcd(3, 6) \underset{q=2 \text{ return}(3,0,1)}{=} \gcd(0, 3) = \\ &\cdot (d, x, y) = (3, -35, 16) \quad (d, x, y) \end{aligned}$$

$$\gcd(a, b) = 3 = -35 \cdot 111 + 16 \cdot 243 = ax + by$$

12.2 חשבון מודולרי

יהי $n > 0$

נדיר: יחס $a \% n = b \% n$ אם $a \equiv b$
 $a \equiv_k b$

לדוגמה: $7 \equiv 22 \pmod{5}$, $a \equiv b \pmod{n}$

הוּא יָסֵד שְׁקִילוֹת: אוסף מחלקות השקילות הוא $\mathbb{Z}_n$, לדוגמה: $\mathbb{Z}_6 = \{\bar{0}, \bar{1}, \bar{2}, \bar{3}, \bar{4}, \bar{5}\}$

$$\bar{x} = x + 6\mathbb{Z} = \{x + 6y : y \in \mathbb{Z}\}$$

$$example : \bar{4} = \{\dots, -2, 4, 10, 16, \dots\}$$

חיבור: $\bar{x} + \bar{y} = \overline{x+y}$ להשלים!!

12.2.1 החבורה הכפליות $(\mathbb{Z}_n^*, \cdot)$

הגדרה: נאמר ש- a הוא הפיך אם קיים $b \in \mathbb{Z}_n$ כך ש- $a \cdot b \equiv 1$

$$\mathbb{Z}_n^* = \{a : a \in \mathbb{Z}_n \text{ reversible}\}$$

דוגמאות: 1. תמיד הפיך, 2. תמיד הפיך כי $1 \cdot (-1) \equiv 1$ ו-0 אף פעם לא הפיך.

$$3 \in \mathbb{Z}_{10} \text{ הפיך כי } 3 \cdot 7 \equiv 1_{10}$$

$$4 \cdot 5 \equiv_{10} 0 \neq 1 \quad 4, 5 \in \mathbb{Z}_{10} \text{ לא הפיכים כי}$$

$$\mathbb{Z}_{10}^* \equiv \{1, 3, 7, 9\}$$

טענה: $(\mathbb{Z}_n^*, \cdot)$ היא חבורה כי היא מקיימת את האקסיום של חבורה (שהן):

$$(a \cdot b)c \equiv a(bc) \quad .1$$

$$ab = ba \quad .2$$

$$a \cdot 1 \equiv a \quad .3$$

$$a \cdot b \equiv 1 \quad .4$$

$$(a \cdot b)^{-1} \equiv a^{-1} \cdot b^{-1} \quad \text{וגם מתקיים } a \cdot b \in \mathbb{Z}_n^* \iff a, b \in \mathbb{Z}_n^*$$

נפunning: $\varphi(10) = |\mathbb{Z}_{10}^*| = |\{1, 3, 7, 9\}| = 4$ לדוגמא: $\varphi(n) := |\mathbb{Z}_n^*|$

טענה: a הפיך ב- $\mathbb{Z}_n$ $\iff \gcd(a, n) = 1$

הוכחה: $a \cdot x \equiv 1 \pmod{n}$ או מתקיים $y \cdot a = 1$ אז x הופכי של a כי $\gcd(a, n) = 1 \iff d = 1$ $d|1$ $d|n$ $d|a$. $ax = 1 + ny$, $1 = ax - ny \iff ax \equiv 1$ $x \in \mathbb{Z}_n$ $\iff a$ הפיך $\iff \gcd(a, n) = 1$

הערה: $d = ax + by$ הקטן ביותר שאפשר לכתוב $d \geq 0$ הוא $d = \gcd(a, b)$

טענה: בהינתן b, a , איך מחשבים b כך ש-?

```

1 def inverse(a,n):
2     d,x,y=gcd(a,n)
3     if d not equal 1: return None
4     return x

```

שאלה: (سان צו', המאה ה-3 לספרה)

יש מספר לא ידוע של דברים מסוימים. כטופרים אותם בשלשות, נשארים שניים.

כטופרים אותם בחמשיות נשארים שלושה.

כטופרים אותם בשבעיות, נשארים שתים.

כמה דברים ישנו?

תשובה: נבין מה שאלה שמתקיים

$$x \equiv 3 \pmod{3}, x \equiv 3 \pmod{5}, x \equiv 2 \pmod{7}$$

או מתקיים מהלgorיתם $x = 23 + 105k$, או יותר דיק $x = 23 + 23 + 105k$ פתרון לכל k .

12.2.2 משפט השאריות הסיני

הדגמה של האלגוריתם (נשים לב $a \cdot b^{-1} \pmod{n}$ זו ההופכי):

$$x = 3 \cdot 5 \cdot ((3 \cdot 5)^{-1} \pmod{7}) \cdot 2 + 3 \cdot 7 \cdot ((3 \cdot 7)^{-1} \pmod{5}) \cdot 3 + 5 \cdot 7 ((5 \cdot 7)^{-1} \pmod{3}) \cdot 2$$

$$= 3 \cdot 5 \cdot 1 \cdot 2 + 3 \cdot 7 \cdot 1 \cdot 3 + 5 \cdot 7 \cdot 2 \cdot 2 = 30 + 63 + 140 = 233 \equiv 23 \pmod{105}$$

המשפט: יהי $N = n_1 \cdot n_2 \cdots n_k$ כאשר n_i זרים זה לזה.

יש פתרון ב- $\mathbb{Z}$, והוא היחיד מודולו N והנוסחה:
או למערכת המשוואות

$$\begin{cases} x \equiv a_1 \pmod{n_1} \\ x \equiv a_2 \pmod{n_2} \\ \vdots \\ x \equiv a_k \pmod{n_k} \end{cases}$$

$$X = \sum_{i=1}^k \frac{N}{n_i} \cdot \left(\left(\frac{N}{n_i} \right)^{-1} \pmod{n_i} \right) \cdot a_i + \sum_{\forall k \in \mathbb{Z}} N$$

נסתכל על $X \pmod{n_i}$

$$X \equiv_{n_i} \frac{N}{n_i} \cdot \left(\left(\frac{N}{n_i} \right)^{-1} \pmod{n_i} \right) \cdot a_i \equiv_{n_i} a_i$$

הוכחה: להשלים.

משפט: העתקה

$$F : \mathbb{Z}_{n_1 \cdot n_2 \cdots n_k} \rightarrow \mathbb{Z}_{n_1} \times \mathbb{Z}_{n_2} \times \cdots \times \mathbb{Z}_{n_k}$$

המוגדרת ($F(x) = (x \bmod n_1, x \bmod n_2, \dots, x \bmod n_k)$) **היא איזומורפיזם של חוגים.** (חח"ע ועל)

הוכחה: הייתה סוג של בעל פה, בעיקר מתכונות של חוגים וחברות

דוגמה: מתקיים:

$$\mathbb{Z}_6 \cong \mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_3 = \{(a, b) : a \in \mathbb{Z}_2, b \in \mathbb{Z}_3\}$$

$$0 \rightarrow (0, 0)$$

$$1 \rightarrow (1, 1)$$

$$2 \rightarrow (0, 2)$$

$$3 \rightarrow (1, 0)$$

$$4 \rightarrow (0, 1)$$

$$5 \rightarrow (1, 2)$$

ומתקיים

$$F(1) + F(4) = (1, 1) + (0, 1) \underset{\mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_3}{=} (1, 2) = F(1 + 4)$$

$$F(5) + F(2) = (1, 2) + (0, 2) = (0, 1) = F(2 \cdot 4)$$

$$\begin{aligned}
 & \text{גפ } \gcd(x, n_i) = 1 \quad \forall i \quad \text{גפ } \gcd(x, N) = 1 \quad \boxed{N = n_1 \cdots n_k} \\
 & \text{גפ } x \in \mathbb{Z}_{n_i}^* \quad \forall i \quad x \in \mathbb{Z}_N^*
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 F : \mathbb{Z}_N^* & \longrightarrow \mathbb{Z}_{n_1}^* \times \mathbb{Z}_{n_2}^* \times \cdots \times \mathbb{Z}_{n_k}^* \\
 \varphi(n) = |\mathbb{Z}_N^*| &= \left| \mathbb{Z}_{n_1}^* \times \cdots \times \mathbb{Z}_{n_k}^* \right| = \\
 &= \prod_i |\mathbb{Z}_{n_i}^*| = \prod_i \varphi(n_i)
 \end{aligned}$$

$$\varphi(n) = \varphi(p_1^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k}) =$$

$$= n \cdot \prod_{i=1}^k \left(1 - \frac{1}{p_i}\right)$$

$$= \frac{n}{\log \log n}$$

$$\varphi(120) = \varphi(2^3 \cdot 3 \cdot 5) = 120 \cdot \left(1 - \frac{1}{2}\right) \left(1 - \frac{1}{3}\right) \left(1 - \frac{1}{5}\right)$$

$$= 120 \cdot \frac{8}{30} = 32$$

(G) $\varphi(n)$

$$\varphi(p) = p - 1 = p^{(1-\frac{1}{p})} \quad \text{wegen } n=p \quad \text{zu 25}$$

$$\varphi(p) = p^e - p^{e-1} \quad \text{wegen } n=p^e \quad \text{zu 25}$$

$$= p^e \left(1 - \frac{1}{p}\right)$$

$$\varphi(3^2) = |\mathbb{Z}_7^*| = |\{1, 2, 4, 5, 7, 8\}|$$

$$\varphi(n) = p^{(1-\frac{1}{p})} q^{(1-\frac{1}{q})} \quad \text{wegen } n=pq \quad \text{zu 25}$$

$$= n \left(1 - \frac{1}{p}\right) \left(1 - \frac{1}{q}\right) \neq n - 1$$

13.1 המשך חשבון במודולרי

הערה: אפשר להחזיר על החומר ע"י השאלות שאלו לאתר - בעיקר ברמת הבנה.

הערה: ראיינו ש-

חיבור וחיסור אפשר לעשות - $\log n$

כפל, חילוק ומודולו² ($\log n$)

חזקת מודולו n ($\log n$)³

הוצאת שורש של n ($\log n$)³ - תרגיל!

13.2 בדיקת ראשוניות

בעיה: נתון $n \in \mathbb{Z}$. האם n ראשוני?

הצעה: אלגוריתם נאיבי ראשון:

```

1 def is_prime(n):
2     for a in range(2,n):
3         if n%a==0:
4             return false
5     return true
6

```

בסיבוכיות $O(n \cdot \log^2 n)$

ניסיון שיפור - אם הוא פrisk איז מתקיים או אחד הם בודאות מקיים $\lfloor \sqrt{n} \rfloor$ ונקבל $O(\sqrt{n} \cdot \log^2 n) = n_1 \cdot n_2$ וזה לא באמת שיפר אותו ממספרים.

משפט: משפט המספרים הראשוניים

$$\Pi(n) = |\{p : p \leq n, p \text{ prime number}\}|$$

$$\Pi(n) \sim \frac{n}{\log n}$$

למשל אם הגרנו 1000 מספרים עם 100 ספרות, "כנראה" יהיה שם ראשוני.

הערה: השתמש בתכונות של $\mathbb{Z}_p$ כדי לזהות לא ראשוניים

תכונה 1: משפט פרמה

אם p ראשוני, אז $a \in \mathbb{Z}$ ו- $a^p \equiv a \pmod{p}$ ניסוח שקול למשפט - $a \in \mathbb{Z}_p^*$ שווה תאcls אומר $a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. (משפט לגראנז)

דוגמה: להלן-

$$\begin{aligned} (\pm 1)^6 &\equiv 1 \equiv 1 \\ (\pm 2)^6 &\equiv 64 \equiv 1 \\ (\pm 3)^6 &\equiv 729 \equiv 1 \end{aligned}$$

משפט: אוילר - הערכה, לא ממש בחומר

$$a \in \mathbb{Z}_n^* \text{ לכל } a^{\phi(n)} \equiv 1$$

הוכחה: משפט פרמה

כל $a \neq 0$ ב- $\mathbb{Z}_p$ הוא הפיך.
הפונקציה $f(x) \equiv ax$, $f : \mathbb{Z}_p \rightarrow \mathbb{Z}_p$ חד-ע. ועל.

$$(p-1)! \equiv 1 \cdot 2 \cdots (p-1) \stackrel{\equiv_p}{\substack{\text{same numbers} \\ \text{different order}}} a \cdot 2a \cdot 3a \cdots (p-1)a \equiv_p a^{p-1} \cdot 1 \cdot 2 \cdots (p-1)$$

(דוגמה : $p = 7$ $a = 2 \equiv 2 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 6 \equiv_7 2 \cdot 4 \cdot 6 \cdot 1 \cdot 3 \cdot 5$ כאשר 1 נכפיל בהופכיים של 1, 2, 3, ...)

תרגיל: חשבו את $(p-1)! \pmod{p}$

תכונה 2: אם $p > 2$ ראשוני אז למשוואת $x^2 \equiv_p 1$ יש בדיק שני פתרונות x ב- $\mathbb{Z}_p$

הוכחה: נראה שם:

$$x^2 \equiv 1 \pmod{p}$$

$$\Rightarrow (x-1)(x+1) \equiv 0 \pmod{p}$$

$$\Rightarrow (x-1)(x+1) = pk \quad k \in \mathbb{Z}$$

מפריקות יחידה נובע $x \equiv -1 \pmod{p}$, $x \equiv 1 \pmod{p}$, $(x-1)|p$ או $(x+1)|p$

הערה: אם n_1, n_2 זרים. אז יש יותר פתרונות ל-

$$a \equiv \pm 1 \pmod{n_1}, b \equiv \pm 1 \pmod{n_2}$$

(יש 4 אופציות) משפט השאריות הסיני $x \equiv b \pmod{n_2}, x \equiv a \pmod{n_1}$, $x^2 \equiv 1 \pmod{n_1 \cdot n_2}$, כי הוא מודולו n_1 ומודולו n_2 .

הצעה: מבחן פרמה נתון n או לכל $a \in \mathbb{Z}_n$ לבדוק אם $a^n \equiv a \pmod{n}$ או לא נגיד ש- n פריק.
בסוף, אם לא אמרנו פריק, נניח ראשוני

בעיה: לא יעיל ולא נכון (אם הוא פריק או אכן פריק, אבל אם יגיד שהוא ראשוני הוא לא בהכרח כי משפט פרמה הוא לא משפט אמת).

טענה: $x^{561} = x \pmod{561}$ $x \in \mathbb{Z}_{561}$. לכל $561 = 3 \cdot 11 \cdot 17$.

הוכחה: נשים לב ש- $2|560$ ו- $10|560$ ו- $16|560$ (שהם מינוס אחד הגורמים)
ניתן לעשות

$$x^{561} - x \equiv_{17} x^{16 \cdot 35} \cdot x - x \equiv_{17} 0$$

באותו אופן $x^{561} - x \equiv_{11} 0$ ו- $x^{561} - x \equiv_3 0$
 $x \in \mathbb{Z}_{561}$ $x^{561} - x \equiv_{561} 0$ לכל

הגדרה: n הוא מספר קרמייקל (*carmichael*)
אם $a^n \equiv a \pmod{n}$ אבל $a \in \mathbb{Z}_n$.

דוגמאות: 561, 1105, 1729

הערה: יש ∞ מספרים קרמייקלים, אבל יש (n) בין 1 ל- n (רובם לא כאליה) אבל $\Omega(n^{\frac{1}{3}})$.

הערה: יש משפט שאומר ש- n הוא מספר קרמייקל $\iff$ הוא מכפלה של ראשוניים כך ש- $|n-1|$ หาร $n-1$.

הצעה: משופרת

אם $1 \equiv a^{n-1}$, $a^{\frac{n-1}{2}} \equiv 1$, $a^{\frac{n-1}{2k}} \equiv 1$, נסתכל על $(a^{\frac{n-1}{2}})^2 \equiv 1$, $a^{\frac{n-1}{2}} \equiv \pm 1$
אם הוא לא ± 1 אז n פריק.

* זה עובד עבור $n=561$. יש הרבה a עם $a^{280} \not\equiv \pm 1$
* לא עובד עבור $a^{865} \equiv 1$ ש- $a=864$, $12|864$, $18|864$ כי $7 \cdot 13 \cdot 19 = 1729$ ו- $\frac{1729-1}{2} = 864$ כך ש- $a^{865} \equiv 1$.

הצעה: משופרת 2

נסתכל על המספרים $a^{\frac{n-1}{2k}}, a^{\frac{n-1}{4}}, \dots, a^{\frac{n-1}{2k}}$ כאשר $\frac{n-1}{2k}$ אי זוגי.
אם יש $1 \equiv a^{\frac{n-1}{2^i}}$ אז n פריק. כי $a^{\frac{n-1}{2^i}} \not\equiv \pm 1$, $a^{\frac{n-1}{2^i}} \equiv 1$.

דוגמה: יש הרבה a כך ש- $a^{108} \equiv 1$ אבל $a^{54} \not\equiv 1$

סיכום: נתון n אי-זוגי, לכל a
1. חשב את $a^{\frac{n-1}{2k}}, a^{\frac{n-1}{4}}, \dots, a^{\frac{n-1}{2k}}$ (כasher $\frac{n-1}{2k}$ אי זוגי)
2. אם $1 \not\equiv a^{n-1}$ או נזכיר n פריק

3. אם $a^{\frac{n-1}{2^i}} \not\equiv \pm 1 \pmod{n}$ אז נזכיר n פריך
 $\star = 3$ השלבים הראשונים הם $O(\log^3 n)$
 אם לא הכרזנו פריך, נזכיר ראשוני!

שאלה: אולי יש הרבה a שמעמידים על פריקות?
 אכן, אולי מספיק לנסות a ים כדי למצוא אחד כזה?
 (מילר 1976) יש כזה $n < 70\log^2 n$ בהנחת השערת רימן המורחבת.
 (רבין 1980) רוב a -ים הם $\star$ יגידו $\star$ פריך, לפחות $\frac{n-1}{2}$
 עבור n פריך, נגריל 100 a -ים בלחתי תלויים ונבדוק את $\star$ (ביסיכום)
 אם הוכרזו $\star$ פריך $\Leftarrow$ פריך
 אם לא, ננחש ראשוני.

$$P[\text{announce prime} | n \text{ Composite number}] \leq \frac{1}{2}$$

$$P[\text{announce prime} | n \text{ Composite number}] \leq \frac{1}{2^{100}}$$

הערה: בשנת 2004 התגלה אלגוריתם דטרמיניסטי בזמן $O(\log^{12} n)$

טענה: אם n פריך אז יש לפחות $\star$ יגידו $\star$ פריך.
מקרה א: (לא קרמייקל)
 אם קיימים $a \in \mathbb{Z}_n^\star$ כך $a^{n-1} \not\equiv 1$. נגידיר:

$$G = \{x \in \mathbb{Z}_n^\star : x^{n-1} \equiv 1 \pmod{n}\} \subseteq \mathbb{Z}_n \setminus \{0\}$$

נשים לב שלכל $x \in G$, $x^{n-1} \equiv 1 \pmod{n}$. למה? נחשב $x^{n-1} \cdot 1 \not\equiv 1$. $ax \notin G$.
 הפונקציה $f(x) = ax$ ל $\mathbb{Z}_n^\star$ היפה מ- $\mathbb{Z}_n^\star$ ל-

$$|G| = |\{f(x) : x \in G\}| \leq (n-1) - |G|$$

$$|G| \leq \frac{n-1}{2}$$

לכן יש לפחות $\frac{n-1}{2}$ a -ים שלפיהם נזכיר פריך בבדיקה 1.
מקרה ב: (קרמייקל)

אם קיימים $a \in \mathbb{Z}_n^\star$, כלומר לכל $a \in \mathbb{Z}_n^\star$ כך $a^{n-1} \equiv 1$
 במקרה זה $n = n_1 n_2$ זרים [nociah בסוף]
 $\left(-1\right)^{\frac{n-1}{2^k}} \equiv -1$.
 יהי $i \in \{1, \dots, k\}$ המינימלי כך שקיים b עם
 נגידיר:

$$H = \left\{ x \in \mathbb{Z}_n^\star : x^{\frac{n-1}{2^i}} \equiv \pm 1 \pmod{n} \right\} \subseteq \mathbb{Z}_n \setminus \{0\}$$

לכל $a \in \mathbb{Z}_n^{-1}$ האלגוריתם יርיז פריק כי
נמצא

$$a \in \mathbb{Z}_n \xleftarrow{\text{chinese}} \begin{cases} a \equiv b \text{mod}_{n_1} \\ a \equiv 1 \text{mod}_{n_2} \end{cases}$$

$$a^{\frac{n-1}{2^i}} \equiv 1 \text{ mod}_{n_2}$$

$$a^{\frac{n-1}{2^i}} \equiv -1 \text{ mod}_{n_1}$$

טענה: אם היה $a^{\frac{n-1}{2^i}} \not\equiv \pm 1$ סתירה למודול n_2 , אם היה -1 סתירה למודול n_1 .
כמו קודם, היא פונקציה חד-עגל על איברים $\mathbb{Z}_n^*$ (a הפיך).
אם $x \in H$ אז $ax \notin H$, כי $(ax)^{\frac{n-1}{2^i}} \equiv_n a^{\frac{n-1}{2^i}} x^{\frac{n-1}{2^i}} \not\equiv_n \pm 1$
כמו קודם

$$|H| \leq (n-1) - |H|$$

$$|H| \leq \frac{n-1}{2}$$

ולכן יש לפחות $\frac{n-1}{2}$ עברים האלגוריתם יגיד פריק.

טענה: נשאר להוכיח שם $a^{n-1} = p^d$ חזקת ראשוני או יש a הפיך כך ש- $1 \not\equiv a^n$ (ואז אנחנו במקרה א')

נראה ש- $a^n \not\equiv 1$

הוכחה: נסתכל על $(p+1)$

$$(p+1)^{p^d} \equiv \sum_1^{p^d} \binom{p^d}{k} p^k \equiv 1 + \binom{p^d}{1} p + \binom{p^d}{2} p^2 + \dots$$

$$\equiv 1 \text{ mod}_{p^d=n}$$

$$\equiv 1 \text{ mod}_{p^2}$$

$$\Rightarrow \not\equiv p+1 \text{ mod}_{p^2} \setminus \text{mod}_{p^d}$$